

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiło jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Franciška ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 40— K
pol leta 20—
četrt leta 10—
posamezna številka po 80 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne šte 45 K.

Telefon uredništva št. 312.

Za oznani je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 90 vin.
" " " dvakrat . . . 80 "
" " " trikrat . . . 50 "
za nadaljnja vrženja od petit-vrste po 40 vin.
Oznani sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštne.

Zaveza jugoslovanskega učiteljstva v Ljubljani.

V četrtek, dne 1. aprila 1920

se vrši

seja upravnega odbora

z začetkom ob 9. uri dopoldne v sobi strokovnega tajništva v „Učiteljski tiskarni“.

DNEVNI RED:

1. Predsednik otvori sejo.
2. Tajnikovo poročilo o delovanju vodstva Zaveze od zadnje seje upravnega odbora, ki se je vršila dne 5. septembra 1919. Poroča tajnik Vil. Rus.
3. Poročilo o zvišanju članarini za l. 1920. Poroča blagajnik Fran Luznar.
4. Poročilo odseka o načrtu šolskega zakona. Poroča načelnik odseka Pavel Flerš.
5. Razprava o členih 33. al. 4., 88 a) in 89. šolskega zakona z dne 23. julija 1919.
6. Ustanovitev osrednje učiteljske organizacije v kraljestvu Srbov, Hrvatov in Slovencev.
7. Določitev kraja in časa letošnjega delegacijskega zborovanja. Dnevni red tega zborovanja v glavnih potezih.
8. Predlogi in nasveti upravnih odbornikov.

Zaradi važnosti in aktualnosti dnevnega reda je neobhodno potrebno, da se vsi člani upravnega odbora se se gotovo udeležijo.

Vodstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva v Ljubljani

dne 22. marca 1920.

Blagajnik:
Fr. Luznar.

Predsednik:
L. Jelenc

Tajnik:
Vil. Rus.

FR. LUZNAR:

Po deset kron mesečno!

V št. 10. „Učit. Tovariša“ je stavil tovariš E. Gangl predlog, naj plača vsak Zavezin član 10 K mesečne članarine, da enkrat uredimo našo finančno zadevo. Od teh 10 K dobi Zaveza 9 K, domače društvo 1 K, ali celoletno prva 108 K, drugo 12 K. Zavezino vodstvo je pri zadnji seji dne 14. t. m. odobrilo ta predlog. Tudi je sklenilo, da dobi vsak zakonski par mesto po dva iztisa istega lista, po enega in „Zvonček“, upokojenec, učite-

lica ženskih ročnih del in vrtnarica mesto „Tovariša“ ali „Popotnika“ tudi „Zvonček“. To velja le za tiste, ki se javijo strokovnemu tajniku v Ljubljani, Učiteljska tiskarna. Za neorganizirane velja „Popotnik“ 30 K letno, „Učit. Tov.“ 40 K z veljavnostjo od 1. aprila, to je do konca marca 7 K 50 v in od takrat do konca leta 30 K, skupaj za l. 1920 37 K 50 vin.

Da razvidi naše članstvo v kakšnem finančnem stanju je danes Zaveza, objavljam proračun za l. 1920.

„Učiteljski tovariš“:

tisk s prilogo 52 številčk

à 1818 K	94.536
poština	2.400
uredništvo	1.500
upravništvo, ekspedit	1.800
naslovi, ovitki etc.	2.000

102.236

„Popotnik“:

tisk, dvojnih 6 št. à 6872 : 41.232	
poština	300
uredništvo	800
upravništvo in ekspedit	1.080
naslovi, ovitki etc.	1.200

44.612

Tiskovine, okrožnice etc.

Sotrudniki	3.000
Vodstvo	3.000
Strokovno tajništvo	2.400
Seje vodstva in uprav. odbora	8.000
Poština	400
Zvonček za zakonske pare	2.200
Članarina „Samopomoči“	5.040

175.888

Dohodki:

2100 članov à 108	226.800 K
-------------------	-----------

Ako primerjamo dohodke s troški je prebitka 50.912 K. Tako bi bilo na papirju, kako v resnici, je drugo vprašanje. Ravno te dni se je zvišala tiskarjem plača za 30 %, za 10 % se vrše še pogajanja. Čez kakih 10 dni predloži tiskarna zopet nove poviške.

Od morebitnega prebitka bo treba odstopiti nekaj Zvončku. List bo imel letos precejšnje primanjkljaj, vendar ostane naročnina stara 20 K, ker se vodstvo ni moglo odločiti, da bi jo zvišalo, kajti marsikak reven malček bi odpadel, ki že zdaj komaj zmaguje staro naročnino.

Vodstvo Zaveze je bilo tedaj primorano, da dvigne občutneje članarino. Ali naj na vsaka dva meseca popravljamo? Koliko pa zaleže danes 120 K? Niti toliko, kot pred vojno 12 K. Če ima novinec takoj začetkom 1200 K mesečnih dohodkov, potem bo zmogel tudi tistih 10 K za svojo organizacijo. Učiteljsko iz zasedenega ozemlja plačuje po današnjem kurzu 480 K letne članarine

ter prejema le „Učiteljski List“, ki je veliko manjši od „Učit. Tovariša“, in ničesar drugega. Kar nič se ne pomišljamo ter radevolje odštejmo ta v primeri majhen povišek!

Se eno prošnjo imam. Neredno plačevanje povzroča družbenim blagajnikom kakor Zavezinemu veliko dela in sitnosti. Večina družstvenikov bi lahko poravnala celoletno članarino takoj začetkom leta. Če se med letom preseli, ne bodo ga blagajniki preganjali in lovili pri novih družtvih, kar se je ravno letos v prav velikih slučajih pripetilo. Plačaj članarino pri prvem društvu, katero te je prijalo Zavezi in potem mirna Bosna! Če pa odide kdo drugam, ne da bi poravnal vso članarino, blagajniki, sporočite to takoj novemu društvu! Društva olajšajte članom plačevanje članarine! Pristopite k čekovnemu prometu — poučilo dobite pri vsakem poštenem uradu — in pošljite položnice svojim članom takoj začetkom leta. Radovljiško učit. društvo je sklenilo, da naj pobira na večrazrednicah en član članarino ter jo potem odraja družstvenemu blagajniku. Tako je prav! Razbremenite posamezne člane in vsi na delo za našo skupno organizacijo!

DRAGO HUDE:

Kapital uma.

Na Angleškem in Francoskem se širi razredna borba v znamenju sindikata. Ker nikakor ne puščajo eden drugemu prvenstva, išče vsak sebi enake in slične. In dospelo je tako daleč, da so se vsi sindikati združili v dve grupi: na eni strani kapitalisti, na drugi pa sindikat ročnih delavcev. Torej dva ekstrema, dva staleža, ki imata sličnega samo to, da hočeta oba v svetu urediti svojo diktaturo. Vladači hočeta brez slobode. Eden in drugi bi škodila ljudstvu, ali škodil bi tudi že samo obstoj teh dveh sindikatov.

Čutila se je torej potreba po ustanovitvi novega sindikata, ki bi zbliževal prejšnja dva ter blažil njune skrajnosti ter uglašal njune ostrine. In našel se je

LISTEK

MAKSO PIRNAT:

Odličnemu sotrudniku v spomin. *)

„Sicer je istina, da bi brez „Jezičnika“ ne bilo „Tovariša“ in nasproti brez „Tovariša“ bi tudi ne bilo „Jezičnika“

Jož. Marn („Knjiga Slovenska v XIX. veku“, 1891. A.)

Ko sem prihajal v nižji gimnaziji na počitnice domov v Moravško dolino, sem prebiral liste „Dolenjske novice“, „Einspielerjev“, „Mir“ in „Učiteljski Tovariš“. Na prva dva je bil naročen pokojni moj oče, „Tovariša“ pa mi je posojal tedanji učitelj na zasilni šoli na Vrhpolju Stefan Birk. ki je pozneje učiteljeval v Sent Jakobu pri Savi.

S posebnim veseljem sem prebiral v „Tovarišu“ članke, ki jih je pisal o naših pisateljih in pesnikih moj katehet — Jožef Marn.

* Za jubilejno številko došlo prepoznal

Op. ured.

Na Marna imam najlepše spomine. Tako neprisiljeno po domače nam je razlagal verouk, zlasti zanimivo nam je popisoval zgodbe iz starega in novega zakona. Bil je sovražnik hinavščine in hlinjenja; ostudnega vohunstva, ki so ga upeljali na naše šole nekateri kateheti, ni poznal. V mojih letih je poučeval Marn le verouk, preje pa je redno predaval slovenščino v višjih razredih. A tudi kot veroučitelj se je posebno zanimal za tiste učence, ki so bili vneti za slovenščino, in jim je ob koncu leta poklanjal za spomin primerne knjige, v prvi vrsti svoj „Jezičnik“, ki je vsako leto prinašal ponatise njegovih slovstveno-zgodovinskih životo-pisov iz „Tovariša“.

Leta 1862. je začel Marn redno sodelovati pri „Tovarišu“. Pod naslovom „Jezičnik“ je v obliki dvogovorov med učiteljem in učencem razpravljal v prvih letnikih o raznih slovniških vprašanjih, pozneje pa je v teh člankih obravnaval življenje, zlasti pa dela naših pisateljev in pesnikov od početka naše književnosti, od Primoža Trubarja, pa iz najnovejše dobe.

Res je, da se zdijo Marnovi životo-pisi na prvi pogled nekam suhoparni. A razumni preiskovalec naše slovstvene zgodovine dobro ve ceniti veliko vred-

nost dragocenega gradiva, ki ga je Marn s čudovito pridnostjo nabral v tridesetih letnikih svojega „Jezičnika“.

Marnovi spisi se odlikujejo po nenavadni natančnosti. Na Marnove podatke se lahko zaneseš kakor na zlato vago.

Kar pa daje njegovim spisom poseben pomen, to so krajši ali daljši zgledi, ki jih Marn doslovno naveda iz posameznih del obravnavanih književnikov. Navadno izbira Marn take odlomke, iz katerih bralec najlažje spozna pisavo in duha dotičnega pisatelja ali pesnika.

Kdor hoče spoznati dela naših književnikov iz protestantske in katoliške dobe, zlasti pa kdor se hoče seznaniti s sotrudniki prvih naših listov, kakor so bili: Bleiweisove „Novice“, „Učiteljski Tovariš“, Jeranova „Zgodnja Danica“, Janežičev „Slovenski Glasnik“, ta naj poseže po Marnovem „Jezičniku“.

Marn je kot duhovnik v prvi vrsti in najrajši opisoval književnike duhovskega stanu. O protestantskih pisateljih govori nekam pristranski; škof Slomšek je v svojih sloviti životo-pisih odkrito in brez ovinkov priznal velike in nepobitne zasluge protestantskih pisateljev, na čelu jim Primoža Trubarja, ki so položili temelj naši književnosti in uvedli slovensko besedo v knjige. Po pravici so Marnu

zamerili, da je med drugim preveč povdarjal človeške slabosti našega Prešerna. No, storil je to v mlajših letih in je pozneje omilil sodbo svojo.

Pa saj ga na svetu ni dela brez pomanjkljivosti, in tako tudi Marnovi spisi niso brez hibe.

„Učiteljskemu Tovarišu“ je ostal zvest do svoje smrti. Ko je čutil, da mu pojemajo moči, je v letniku 1892. naštel še svoja dela in XXX. snopič svojega „Jezičnika“ zaključil z boleznimi vzklikom: „Žal mi je, da moram skleniti.“ Začetkom l. 1893. je umrl zaslužni mož.

Marnovi članki so pripomogli, da je „Tovariš“ užival tem večji ugled. Njegovi spisi so zlasti med učiteljskim širili znanje o naši književnosti in budili zanimanje za tiste naše moke, ki so zaslužno delovali na slovenskem slovstvenem polju in dramili in izobraževali svoje rojake v vezani in nevezani besedi.

Zato je ime profesorja Jožefa Marna neločljivo združeno z začetkom in razvojem „Učiteljskega Tovariša“.

Statistika Medjimurja in Prekmurja.

Medjimurje se razprostira med Muro in Dravo od stare avstrijske in ogrske

tak sindikat, ki je ravno tako važen kot prva dva, ako še ne bolj. To je sindikat duševnih (umnih) delavcev.

Umnih delavci so državni okostje, ki vzdržujejo cel državni sistem in celotno uredbo: Oni so pljuča, skozi katere diha država in ljudstvo, oni so sredstvo, po katerem občujeta država in masa. Ne moremo si niti predstavljati države brez takih delavcev. Duševni delavci so oni, ki delajo že po značaju svoje službe brez egoizma le za obči interes vseh in so glavni propagatorji socialne pravice.

Duševni delavci hočejo biti po svojem položaju pravični, vsled tega so tudi proti vsakomur, ki hoče teptati slobodo. Umnih delavci so torej proti kapitalizmu, pa tudi proti sindikatu ročnih delavcev. Na Angleškem so se zato združili že vsi stanovi umnih delavcev ter so ustvarili svoj sindikat, ki velja za jeziček in ravnovesje med ekstremi.

Ta pojav in moment na Angleškem je tudi za nas zelo važen. Mi učitelji smo še pred vsem duševni delavci, ker izražujemo in vodimo narod. Mi smo, ki neposredno dajemo narodu prave misli razvoja in idej.

Umnih delavci, neorganizirani v skupen sindikat, smo bili vedno izkoriščeni bodisi od države ali kapitalizma, ali pa tudi od delavskih sindikatov. Prepričimo to eksploatacijo, združimo se v sindikat umnih delavcev, da preprečimo gorje domovini: izkoriščanje mas in nas Francozi so nazvali tak sindikat **kapital uma**.

Le po kapitalu uma moremo doseči tisto socialno stališče in uvaževanje, ki nam pripada. Zagledali nas bodo in upoštevali, a mi bomo našli svojo pravico.

A. M.:

Društvo meščanskošolskega učiteljstva — znak našega provincializma.

Dne 20. t. m. sem se udeležil sestanka meščanskošolskega učiteljstva v Ljubljani, ki mi je pokazal sledeče:

1. Ideja posebnega društva meščanskošolskega učiteljstva ni aktualna;
2. društvo meščanskošolskega učiteljstva utegne celotni učiteljski organizaciji več škodovati, nego koristiti;
3. svoje zahteve lažje udeležimo v dosedanjih organizacijah, kakor sami zase, če se organizacije ne zavzamejo za nas do ustanovitve UJU.

K prvi točki: Se-li meščanska šola ali višja osnovna, strokovno osnovna ali kakor jo že imenujemo, **res tako ločijo od ostalega šolstva**, da ne more njeno učiteljstvo v okvirju dosedanjih organizacij doseči svojih pravic? Dvomim. Saj nam še njeno ime dela preglavic, saj je to čisto nov organizem, ker tega vendar ne bomo trdili, da ustvarjamo zdaj le kopijo bivših avstrijskih zavodov. To je dete, ki ga bomo šele vzgojili in naj se to razvije kakor hoče — **ostane vedno le osnovna ljudska šola in to njena višja stopnja. Zato je pa naše mesto le v skupni organizaciji z ostalim ljudskošolskim učiteljstvom**. Nikar pa ne ustvarjamo kast! Je pač v nas zli duh, da se prepričamo in občutimo je bil že razloček med deželanom in meščanom, med državnim in drugim učiteljstvom in le samozatajevanju idealistov se je posrečilo v dobi sužnosti zabrisati v javnosti te difference,

ki so jih ustvarjale politične razmere in nepojmovanje demokratizma. Nikar ne mislite, da hočem to vlačiti v javnost, da bi netil vnovič preprič. Konstatiram samo dejstva z željo, naj duh demokracije zbliža učiteljstvo raznih kategorij, ne pa da ga ločuje in razdvaja.

K drugi točki: Kam naj se nasloni posebno društvo meščanskošolskega učiteljstva, dokler ni UJU? Ideja je preurajena. Zaveza v likvidaciji, UJU še v megleni bodočnosti — Slomškova zveza še tu — med obema taboroma obžalovanja vredna napetost in nasprotstvo ob spominih na preteklost. Kaj naj počne še posebno društvo meščanskošolskega učiteljstva?

K tretji točki: Ideal naš bi moral biti organizacija vseh intelektualcev, saj **celotnega učiteljstva** vseh šol brez ozira na naslove, ki še tako imponirajo mnogim. V skupni organizaciji snujmo šele odseke po potrebi, toda za enkrat najprej **skupnost**, potem šele **diferenciacija**. Radi naših gmotnih zahtev za trud, ki smo ga imeli z usposabljenjem za naš sedanji stan, zaradi organizacije šolstva, ki se šele poraja, takoj novo društvo ustanavljati ni oportuno, ni drugega kot ustvarjanje in morebiti le večanje razdora, ki izzveneva že marsikje v neprijetne diskorde medsebojnega sumničanja.

Le nikar ne hitimo pred duhom časa kakor tudi ne capljamo za njim! Na sestanku nisem glasoval za društvo — nisem glasoval proti, ker sem le opazoval in razmišljal o predmetu. Toda te besede sem napisal, ker mi jih narekuje skrb za blagor celokupnosti, ker imam vtis, da je zraven prometnih težkoč **vzrok pičli udeležbi**, ki niti iz Ljubljane ni bila popolna, izpoznanje, **da spadamo k ostalemu ljudskošolskemu učiteljstvu**, s katerim smo preživeli dozdaj grdihi pa tudi lepih dni.

HREN:

Ključke.

Danes sem listal po knjigi našega stanu. Odprl se mi je črn list in na njem zablistel napis: »Ključke«.

Zardel sem sramu in se spomnil krlževe poti, ki sem jo napravil pred petnajstimi leti po nasvetu pokojnega tovariša Slanca do nekega člana slav. okr. šol. sveta. Silno težko sem se odločil za tako pot jaz, mlad in neizkušen učitelj. Kar v glavo mi ni hotelo, da bi moledeval za borno službico tem potom, ko sem vendar imel zavest, da sem se pošteno trudil izpolniti svojo dolžnost v šoli in da ni nobena milost, če dobim dotično službo, ampak samo stvar pravičnosti. Ponos mi je branil, a moral sem se ukloniti. Saj mi je svetoval starejši tovariš, ki je imel dovolj izkušenj ter je bil sam član dotičnega okr. šol. sveta. Torej.

Kako mi je bilo v duši in kaj sem čutil v čakalnici pred sprejemom, tega ne bom opisoval. Samo toliko povem, da vse to niso bile vice, ampak že pekel.

Končno sem bil sprejet. Majhen odvetnik me je premeril od nog do glave, predrl me z očmi ter osorno odvrnil na moje preprozično prošnjo, čes, da ga nič ne briga in prav ničesar ne obljubi. Saj boče videl kvalifikacijo.

Zaprli sem za seboj vrata in bi se bil najrajši pogreznil v zemljo. V duši se mi je porodil sklep in na tistem sem se zaklel sam pri sebi, da je bila to moja prva in zadnja pot take vrste. Obiskal nisem takrat nobenega drugih udov okr. šolske-

ga sveta in pozneje tudi ne. Storjenega sklepa sem se držal in se ga tudi hočem držati. Dotičnemu odvetniku na sem še danes hvaležen, da me je tako temeljito ozdravil za vedno.

To je moja resnična zgodba. In koliko je podobnih zgodb iz polpretekle dobe! Bile so razmere in sistem, da smo pritiskali ključke in krivili hrbte pred raznimi okrajnimi glavarji, drugimi udi okrajnih in deželnih šol. svetov. Naj spominim le na ime Kaltenecker, da drugih ne imenujem. In celo pred zastopnike krajskih šolskih svetov smo morali čisto stopati. V šoli med deco smo bili gospodje, zunaj pa ponižni in klanjači se sluge raznih mogotcev, ki so imeli več ali manj našo usodo in usodo naših družin v rokah. Ozirati se je bilo treba na politično mišljenje posameznikov in prikrivati že leta preje svoje prepričanje po njihovem, ako je kdo mislil na kako mesto. Sami so hoteli imeti lakaje in hlapce. Zahtevali pa so od nas, da vzgajamo — značaje.

Pa čemu se mudim pri teh žalostnih spominih! Saj dandanes je doba demokratizma. Svobodni smo v svobodni državi. Vzgačati hočemo svobodne in ponosne državljane — ne klečeplazceve. Zato ne pritiskamo ključ in ne krivimo hrbtov pred nikomur. V šolskih korporacijah sedijo naši ljudje, ki upoštevajo naše razmere in hočejo biti pravični na vse strani. Služba je dovolj, da celo preveč. Čemu bi torej klečeplazili, čemu pritiskali ključke? Imamo nadzornike, svoje tovariše, ki poznajo trpljenje našega stanu iz lastne skušnjave. Protektorjev ni in tudi ni protežirancev. Vrh vsega imamo še svoje stanovske organizacije, ki pazijo, da se ne godi posameznim članom krivica. Doba pritiskanja ključ in klečeplazstva je minula za vselej!

Ali je pa res minula? — Sestre in bratje! Zdi se mi, da smo isto grdo spako prenesli iz stare, gnile države v novo. Kakor čujem, se ključke pri šol. zastopnikih in zastopnikih prav lepo svetijo kljub pomankanju čistilnih maž in raznih praškov prav tako, kakor prej. Hodniki in čakalnice so kljub novi dobi in novim razmeram polni ne samo ob dnevih, ki so določeni za osebne razgovore. Da, trdi se, da je nekaterim gospodom pri šol. oblastih celo všeč, da se to godi. Pravijo, da se potem protekcije doseže marsikaj. Mero dajne so neki celo protektorice, ki nimajo nikake pedagoške naobrazbe in nobenega stika s šolstvom. Saj, ako skuha možu, ki opravlja kako važnejše mesto v šol. upravi, kosilo, to vendar še ni nikak stik s šolo.

Torej tu je ostalo še precej pri starem. Razlika je menda samo ta, da so preje vršila taka pota precej težko, ker smo vedeli, da je bila doba birokratizma, in so sedeli na tistih stolčkih nam tuji gospodje po duhu in jeziku. Sedaj pa sedijo ondi naši gospodje in ker je doba demokratizma, napravimo tako pot lažje in nastopamo prostje. Sami sebe potolažimo, da ne prosimo, ampak zahtevamo. Dejstvo je pa končno isto, samo izraz je drugi.

Res je, da je bila doba prevrata in so se vršila menjava hitro in veliko. V mirni dobi gotovo ni bilo toliko menjav v desetih letih, kakor sedaj v enem letu. Verjamem rad, da je bila včasih taka pot neobhodno potrebna. To velja zlasti za preteklo leto, ko so prihajali bezunci. A gotovo je, da je bilo — ali bi vsaj moralo biti — pritiskanje ključ v '90 od 100 slučajev nepotrebno. Stalo je pa dotičnike mnogo truda in denarja zastopnikov

so tam v manjšini, akoravno se razprostrajo tam vinogradi, ki so po večini last Medjimurcev.

Prekmurje. To se razteza severno od Mure do reke Krke in bivše avstro-ogrske meje (vzhodne Štajerske). Tu je v okrožju mesta Lendave (Also Lendva) po madjarskih statistiki 21.650 Slovencev in 145 Hrvatov, tako, da so Slovenci v večini občin pod potokom Lendavo v absolutni večini. V okrožju Murska Sobota (Muraszombat) je 41.400 Slovencev ter so v vseh občinah, izvzemši 9, Slovenci v absolutni večini. Madjarov je v tem okrožju 5235 in 1942 Nemcev. — Severno od Krke, v okrožju Szent Gothard je 9709 Slovencev in sicer v občinah Apatistvanfalva, Büdfalva, Felsőszőlők, Kerkafő, Kisdolány, Magasfok, Marokét, Nagydolány, Órfalu, Permise, Rabatfalva, Hitkaháza, Sal, Szakonyfalva, Szentmátyás, Ujbalazsfalva. Tu so Slovenci v tako absolutni večini, da Madjarov skoraj ni. Po madjarski službeni statistiki pa je v Prekmurju 72.895 Slovencev in Hrvatov. Razume se, da se moramo tudi tu ozirati na samovoljnost Madjarov pri sestavljanju statistike. Poznavalec Prekmurja je dognal, da stanuje v Prekmurju skupno okrog 85.000 Slovencev.

v raznih korporacijah pa mnogo dragoce-nega časa.

Sedaj se je pa kaos že dokaj uravnaval in upamo, da se bode izhajalo in dosegljo prav isto brez takih poniževalnih in ponižujočih formalitet. Zadnji čas je, da gine za vselej iz našega stanu ta sramotna madež, ki se mu pravi: pritiskanje ključ, protektorji in protežiranci. Kvalifikacija bodi javna in pravični morajo biti tudi gospodje pri raznih zelenih mizah. Ako pa nočejo oblasti odpraviti te grde in sramotne razvade, odpravimo jo sami.

Izrgajmo enkrat za vselej ta črni list iz knjige našega stanu!

Nov korak na prosvetnem polju pri Čehih.

Narodna zbornica v Pragi je sprejela zakon o gospodarskih ljudskih šolah, ki je stopil te dni v veljavo. Ta nova oblika šole naj izpolnjuje dvojno nalogo. Potem, ko je kmetski sin ali dekle zadostilo splošni šolski dolžnosti, naj bi te šole poglobile njegovo splošno izobrazbo, ki jo je pridobil na navadni ljudski šoli. Na drugi strani naj gospodarske ljudske šole pripravljajo kmetsko mládinu na poznejše praktično življenje s tem, da dopolnjujejo njih znanje z najvažnejšimi nauki iz praktičnega gospodarstva, da okrepijo željo po višji gospodarski izobrazbi in pripravljajo za obisk nižjih kmetijskih šol.

Pouk je dvoleten, traja celo šolsko leto in je po zimi bolj teoretičen, po leti pa praktičen, na polju, v gozdu, pri sadju itd. Kjer se bo pokazala potreba, se bo razširila šola za en letnik, v katerem se bo gojila predvsem ona stroka, ki prevladuje v dotičnem kraju. Učni predmeti so: učni jezik (češčina), računstvo, osnovni nauki iz prirodnoznanstva in narodnega gospodarstva, v kolikor se tičejo kmetijskih pridelkov, državnozanstvo, zadrugištvo in zavarovanje, nauk o zdravju in telesni vzgoji. Dekleta se bodo v šoli učila gospodinjstva in vzgojeslovja. Pouk naj dopolnjuje knjižnica, čitalnica, razgovori, izleti in predvsem praktične vaje. — Gospodarska ljudska šola se ustanovi tam, kjer si tega želi občina ali močne krajeve kmetijske organizacije. O tem odločuje kmetijsko ministrstvo, ki obenem imenuje učitelje. Poučevati morejo učitelji ljudskih in meščanskih šol; gospodarske predmete morejo pa poučevati samo učitelji s strokovno kmetijsko izobrazbo. Pouk je za učence brezplačen. Šolo obiskovati je pa dolžna v okrožju dotične šole vsa mladina nad 14. letom, če ne obiskuje kake druge gospodarske ali srednje šole, ali če se ne posveti kakemu drugemu — ne kmetskemu — poklicu. Stroške za vzdrževanje šole, plače in nagrade učnemu osebju nosijo krajevni činitelji (občine itd.). V revnejših krajih bo po možnosti prispevalo k stroškom kmetijsko ministrstvo. Za praktične vaje poleti mora imeti šola kos zemljišča in potreben inventar. Šola stoji pod upravo in nadzorstvom krajevnega šolskega odbora, ki sestoji iz zastopnikov vlade, šolske občine, ravnatelja, učiteljstva in onih činiteljev (društev, zadrug itd.), ki se zavežejo, da plačajo letno vsaj 100 K za šolo.

Slovenske ljudske šole v Gorici.

Kakor doznajemo, je na znani ukaz ministrskega predsednika Nittija z dne 4. februarja sklenil mestni šolski svet gorški, da naj se otvorita **prvi in drugi razred slovenskih paralel** na eni italijanski ljudski šoli, počenši s **tretjim razredom** pa naj slovenski otroci vstopijo v **dotični razred italijanske ljudske šole**. Baje je temu sklepu pritrdil tudi generalni civilni komisar v Trstu. Pa tudi z otvoritvijo prvega in drugega razreda danes, ko je preteklo že en mesec dni od telegrafičnega ukaza ministrskega predsednika, še vedno ni nič. Tako reševanje našega perečega ljudskošolskega vprašanja mora vzbujati pri vsakem pošteno mislečem človeku brez razlike narodnosti ogorčenje. Gotovo pa morajo proti takemu zavlačevanju in potlačevanju energično protestirati globoko užaljeni slovenski starši, katerih otrokom se od premirja sem, **že sedemnajsti mesec**, odreka v gorškem mestu najelementarnejši šolski pouk. Po načrtu mestnega šolskega sveta bi bila slovenska mladina v gorškem mestu žrtev odkritega nasilnega raznarodovanja, toliko bolj, ker naj bi bil pouk slovenskega jezika od tretjega razreda naprej omejen le na par tedenskih ur, a še to le neobvezno. Proti temu sklepu mestnega šolskega sveta je bil v imenu slovenskih staršev odposlan na ministrskega predsednika kakor tudi na generalnega civilnega komisarja v Trstu br-

meje do izтока Mure v Dravo. Površina meri 783 kvadratnih kilometrov. Upravno je razdeljeno Medjimurje v dvoje okrožij (kotar) in sicer Čakovec in Prelog. — Čakovski kotar ima 123 krajev (71 davčnih občin) in ima po zadnjem ogrskem ljudskem štetju skupno 46.471 prebivalcev; od teh je 41.182 Hrvatov. Kotar Prelog ima 35 krajev (32 davčnih občin) z 43.916 prebivalci, od katerih je 41.647 Hrvatov. V obeh okrožjih je izmed skupnih 90.387 duš 7712 Madžarov, 355 Rumuncov. Pod Medjimurje šteje se tudi občina Legrad ob iztoku Mure v Dravo, ki šteje 2896 prebivalcev, od katerih je 1903 Hrvatov. Celokupno Medjimurje ima torej po madjarski službeni statistiki 93.283 prebivalcev brez vojaštva, ki je bilo ob času štetja tam nastanjeno. — Po cerkveni statistiki je v Medjimurju 22 župnij z 99.762 prebivalci, od katerih je 98.130 katolikov, ostali so židi in nekaj protestantov. Omeniti moramo, da je statistika glede jezikovnega vprašanja popolnoma madjarsko-samovoljna, ker je pri popisu vršilo vpisovanje materinskega jezika na vprašanje, kateri jezik dotičnik najraje govori. Tako se je popisalo veliko številno prebivalcev za Madžare, akoravno so ponajveč razumeli komaj par madjarskih besed; večina šoloobiskujočih otrok

je bila vpisana madjarsko. — Po neslužbeni statistiki pa je bilo v Medjimurju 96.827 Hrvatov, Slovencev in Srbov ter 2936 Madžarov in Nemcev, po večini uradnikov, učiteljev, poštinih in železniških uslužbencev. Prištetu so tudi vsi židi, katerih je bilo okrog 1400. Samovoljnost madjarskih popisovalcev je razvidna iz primera: za Prelog izkazuje 713 Madžarov, v resnici jih je pa bilo le 179; v Turčiču so izkazali 42 Madžarov, bilo jih je pa le 17, v Dolnji Dubravi so jih našli 318, v resnici pa jih je bilo le 96, v Macincih 33, resnično le 13 in tako po mnogih drugih krajih. Čeravno so tako samovoljno „fabricirali“ Madžare, vendar isti v nobeni občini niso imeli relativne večine; v celem Medjimurju ni nobenega madjarskega kmečkega posestnika. V ozki zvezi z Medjimurci živijo tudi prebivalci na severoiztoku Mure med cesto Letina (Letenye) — Kaniža (Nagy Kaniža) — in predorom, ki deli cesto in vodi v Dravo. V letinskem okrožju se nahajajo sela Murarátka, Petrivente, Semjénháza, Totszentmárton in Totszerdahely s skupno 4004 Hrvati. V okrožju Kaniže so sela: Bajcsa, Fitjeház, Murakeresztur in Szepetnik s skupno 2559 Hrvati. Hrvati in Slovenci žive tudi severozapadno od Letine v večih krajih, vendar

zobjaven protest z zahtevo, da se nemu doma izvede ukaz ministrskega predsestnika z dne 4. februarja t. l. s tem, da s tvorijo slovenskih vzorednih razredov toliko, kolikor jih je treba z ozirom na število otrok, ker je na razpolago zadostnih šolskih prostorov in učiteljskega. Z ozirom na toliko zavlačevanja se zahteva tudi takojšen preklic prepovedi zopetne otvoritve zasebnih slovenskih šol, ker ta prepoved nasprotuje načelom svobode, ki mora biti dovoljena v vsaki civilni državi.

Po vsem tem bi bil skrajni čas, da bi goriški davkoplačevalci sami prišli zopet do besede ter pometli enkrat za vselej s klico, ki se šopiri na goriškem municiplju ter s podobno šovinistično politiko goji umetno narodno napetost, ki bi sama od sebe izginila, ako bi tudi Slovenci dobili, kar jim gre po vseh božjih in človeških postavah, da zamorejo narodno živeti. Prepričani smo, da tudi večina goriškega prebivalstva italijanskega misli treznejše in strpnije kakor sedanjí mogotci na magistratu. Potreba je le, da bi dala svojemu treznejšemu predarku tudi pogumnega izraza in preprečila v bodoče tako koristim goriškega mesta le škodljivo nasilno politiko zlasti v kulturnih vprašanjih, politiko, ki se mora vsakemu poštenjaku že gabit!

Po „Goriški Straži“.

MIRČE KOSIN:

Pozabljeni.

Hvaležen sem tovarišu F. Rantu, da je podrezal v zadnji številki „Učit. Tov.“ pod gornjim naslovom v materijalne razmere, ki vladajo pri ekskurendnih šolah.

Pridružujem se v polnem obsegu njegovemu naziranj, ki ga je pojasnil v svojem članku, ter podpisem oberočno njegovo zahtevo po sedanjim razmeram odgovarjajoči regulaciji osebnih nagrad.

Ker pa marsikomu najbrž še niso popolnoma jasne razmere, ki vladajo pri takozvanih nagradah za pouk na ekskurendnih šolah, sem se namenil to storiti v sledečih vrsticah.

Exskurendna šola je le tam ustanovljena, kjer je število šoloobveznih otrok manjše nego zakonita določba, ki zahteva za sistemizirano enorazrednico 42 šoloobveznih otrok in so pota in oddaljenost taka, da tistih manj kakor 42 šoloobveznih otrok ne more niti po leti, niti po zim obiskovati bližje šole.

Iz tega je razvidno, da so ekskurendne šole ustanovljene le zato, da država, ki je sicer dolžna skrbeti za vseh državljanov izobrazbo in vzgojo, prihrani stroške za vzdrževanje 13 učnih oseb, ki bi jih morala nastavit na teh še ne sistemiziranih mestih.

Poglejmo približne stroške, ki bi jih imela država v slučaju, da stori svojo dolžnost. Ako nastavi samo začasne učne osebe na ta mesta, se obremeni državna blagajna na plačah in draginskih dokladah učitelstvu za četrt milijona kron. Če računamo za stavbe, učiteljsko stanovanje, kurjavo in snajenje šolskih sob zopet približno četrt milijona kron, medtem ko izda šol. uprava danes v nagradah učitelstvu za vzdrževanje teh šol komaj kakih 10.000 kron letno.

Če smotrimo še uspeh na ekskurendnih šolah, ki je povsod v splošnem zadovoljiv, opazimo dobiček, ki ga ima država s temi šolami. Zato je res že zadnji čas, da se tudi višji šolski svet v tem oziru malo pobriga za plače učiteljskega ekskurendnih šol in jih današnjim razmeram primerno zviša.

Ako mi varčujemo državi na izdatkih je njena dolžnost, da tudi ona ne pozabi na onih 13 čebelic, ki ji s svojo pridnostjo in požrtvovalnostjo prihranijo letno pol milijona kron.

Pripomniti pa moram takoj, da naj nam višji šolski svet nikar ne prikoži nagrado po številkah. Vsakemu je znano, da odgovarja vsak povišek v kronah predvojnim vin. Kaj si moremo pomagati, če mi mesečno primaknejo tudi 100 K, ko pa v resnici ta svota več ne velja nego prejšnji stari goldinar. Evo dokaza. Danes dobiš pri nas za sto kron 3 kg prosene kaše in 3 kg suhih češpelj. Pred vojno sem pa vso to robo dobil za eno krono.

Za mojo ekskurendo je dobival moj prednik pred vojno mesečnih 50 K. To je bila za tiste čase primerna nagrada, ker je lahko kupil eno novo obleko, v kateri se je lahko pokazal v vsaki družbi ali pa 3 pare dobrih čevljev itd. A danes?

Od takrat so nagrado trikrat popravili, tako da znaša danes mesečno 100 K, reci in čitaj sto kron. Za ta denar je treba danes 8 do 9 krat prekoračiti 16 km dolgo, slabo in kamenito gorsko pot. Da te bo pa preje konec, gazi 6 do 7 mesecev do metra debel sneg in za odlikovanje stanovske gorečnosti si nakoplji temeljit prehlad, ki mu sledi neizprosna jetika. Razdrapaj pri tem nevhvaležnem poklicu 2500 kron vredno obleko in dva para čevljev

vrednih 900 K. Vse te dobrate so ti poplačane z mesečnimi sto kronami.

Res, človek ne ve ali bi se smejal ali jokati. Ves »špas« stane državo na mesec 100 K, a jaz riskiram vse: zdravje, obliko in ubutev. Pouk je pa seveda gratis. To mora človek napraviti za »božji lon« kot so nekaj rekli stari ljudje.

Menda ni človeka pod solncem, ki bi me zavidal za ta sijajni postranski zaslužek. Ali z g. tov. Rantom rečem tudi jaz: smilijo se mi ubogi otroci, ki bi brez mene ostali žalostni anafabeti ter bi bili sebi v napotje, a državi v breme.

Samo iz tega vzroka še vlečem to revščino na svoji grbi in koračim vsak teden dvakrat k svoji družinici, ki se veseli mene, a jaz nje.

Kljub težkočam, ki me ovirajo pri mojem poklicu, bi mi bilo vendar težko opustiti to gorsko svetišče prosvete in izobrazbe ter upam, da se zgane država sama in molče izdatno pomaga pozabljenim.

JAKOB — IČ:

Moderna slovenščina.

Da se pri nas bolj kakor drugod ocenjuje novo izišle knjige s strankarskega stališča, je žalostno dejstvo. Nič manj žalostna pa je slovenščina teh ocenjevalcev, ki iz gotovega namena skušajo v slog vplesti največ tujk ko mogoče. Tako najdemo v oceni »Stritarjeve antologije«, ki jo prinaša »Dom in Svet« (7. in 8. št. 1919) 80 tujk, dočim ima celo besedilo le 569 besed, tako da je vsaka sedma — tujka. Da so tujke potrebne in nepogrešljive, ker označijo kak pojem čisto natančneje kakor okorne skovanke, zna vsak olikanec, toda olišpati svoj slog z nepotrebnimi, z vidno manjjo iskanimi tujkami, je smešno igranje. Le pogledimo nekaj »klasičnih« izrazov omenjene ocene: kosmopolitično zrela študija; aristokratsko zrelo izbrati; pietetnomirno objektivna sodba; klasičnotaktno izraziti, in stavek: Sicer je pa Prijateljeva slika vzornoplastična, sočna in prijetno drapirana v elegantni patos simbolizmov Prijateljevega okusa.

Še skoraj lepšo izbiro takih s silo privlečenih izrazov nahajamo v oceni Finžgarjeve »Verige« istotam, n. pr. paraboličnoidejna tipika; elementarnolepa; elementarnodramatična hiba; elementarno nova umetnina; komedijsko tipična iniciativnost; ter stavek: Finžgar je v književnoklasični tesnosti krepkega karakterizacijskega dialoga vendar preveč supontiral kreaciji gledaliških igralcev, premalo eksponiral, premalo izličil potezne motive svojih lic in ...

Naj reče kdo, da vse to ne bi bilo elementarnolepo in »književnoklasično« učeno pisano! To je nam dober dokaz, da se z učenjem tujih jezikov zadržuje razvojni materinščine ter se zanemarija pristnodomači izrazi, brez katerih se ne da poljudno pisati. Vsakemu je znano, da je pisal Ivan Cankar vzorno slovenščino, a dr. I. Pregelj, ki piše v gori navedenem žargonu, se je ojunčil, očitati Cankarju nepoznanje grčine, češ, ta bi ga usposobil, da bi nam ustvaril tudi v pesništvu kako nesmrtno delo. Hvala Bogu, da se Cankar ni ukvarjal z grškim medijem in aptativom, zato je na pisal klasično slovenščino! Ako bi bilo znanje klasičnih jezikov višek popolnosti, tedaj bi moral imeti slovenski narod precej več pesnikov kakor jih ima, saj se menda nikjer ne tolče grške in latinske slovniče tako temeljito kakor na naših gimnazijah. Cicero-novci in Homerjevci baše tudi ne vedo, da tudi Schiller ni znal grščine in da je Goethe nikdar ni dodobra obvladal, in vendar sta ta dva duševna heroa ustvarila ne le za svoj narod, ampak za cel kulturni svet nesmrtna dela. V obče pač zadostuje poznati najboljša svetovna dela iz dobrih prevodov.

Iz navedenih stavkov, tvorjenih z besedami grškega, latinskega in slovenskega izvora, se pa še marsikaj učimo. Prvič vidimo, da ljudje, ki sicer odklanjajo »umetne« jezike, češ, da so mešanice, sami mešajo naravne jezike, da nastane pravi »Sprachsalat«, ki ga noben preprosti človek ne more razumeti. Drugič se nam dokazuje, da narodni jeziki niso nikak živ organizem, ker sicer ne bi mogli prenesti tujh elementov, kakor ne moremo cepiti hrušek na črešnje ali vrtnice na češmice, jeziki pa, ker so umotvori sprejmejo vase vse mogoče in najbolj heterogenne elemente. Jezike pač ustvarjajo ne le narodi, ampak tudi posamezniki. Mnogo jezikov, morda največ, je slučajno nastalo. Ko bi n. pr. ostali Slovani zmirom v eni in isti državi skupaj, ko bi imeli že v pradobi razvito pismenost ter bi jo gojili skozi vsa stoletja, bi li razločevali danes več slovenskih narodov? Kdo more to trditi? Naj se ne reče, da različne pokrajine, različna podnebja, in različni način življenja morajo povzročati raznolikost in razkroj jezika, kajti to je le na pol resnica, ker

nobena pokrajina in nobeno podnebje ne zahteva kakšnega posebnega jezika zase! Kakor v življenju posameznika, tako igra namreč slučaj tudi v zgodovinskem in kulturnem življenju človeštva veliko, premalo uvaževano vlogo. Nezavedni človek dosega si bil igrača slučajev! Imaš pa sredstva, da se njih uplivi odtegneš, in ta so intelekt, volja in energija! Poslušajmo se teh sredstev v blagor sebi, narodom in človeštvu sploh!

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ Vabilo k občnemu zboru »Društva slov. učiteljev in ljubljani«, ki se vrši v četrtek dne 1. aprila t. l. ob 2. uri popoldne na 1. mestni dekliški šoli pri Sv. Jakobu v Ljubljani. Poleg običajnih društvenih poročil je na dnevnem redu razgovor: 1. o načrtu šolskega zakona naše države; 2. o udeležbi učiteljev na učiteljskem kongresu v Beogradu, in na ženskem kongresu v Zagrebu; 3. o razpisu učiteljskih služb in o kompetencah; 4. o stališču meščansko-šolskih učiteljev in učiteljic ženskih ročnih del; 5. o šolskem listu. K obilni udeležbi vabi odbor.

+ »Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic« na bivšem Stajerskem ima v sredo, dne 31. sušca predpoldne ob 8. uri v Celju v okoliški šoli odborovo sejo, pri kateri se razpravlja v važnih stanovskih vprašanjih.

+ Odbor »Društva učiteljev in šolskih prijateljev za okraj ljubljanske okolice« ima sejo dne 31. marca 1920 ob 3. uri popoldne v sobi hranilnice v Učiteljski tiskarni. Vabim k tej seji p. n. gg. odbornike in tudi sploh tiste člane društva, ki so ta dan v Ljubljani in se je morejo udeležiti. Na zdar! — Zirovnik.

+ Učiteljsko društvo za Maribor in bližnjo okolico je nadaljevalo 7. t. m. prekinjeno zborovanje v nedeljo, dne 14. t. m. Kljub temu, da je bilo sklicano zborovanje na nedeljo in sicer za 9. uro, je bil obisk docela zadovoljiv. Predsednik pojasni, da je sklical zborovanje na tako rano uro radi isti dan vršče se slavnosti, povodom 70 letnice F. Masaryka. Pri slavnosti sodeluje tudi učitelstvo in mnoggi izmed društvenikov se bodo gotovo udeležili te nenavadne prireditve na čast najzaslužnejšemu živečemu Slovancu. Radi nujne pevske vaje, h kateri odideta tovariš predsednik in podpredsednik, vodi zborovaje tajnik. Sklene se obravnavati najprej nujne tekoče zadeve in sicer: 1. se prav živahno razpravlja o pisanju tukajšnjega soc. dem. in nemškega glasila »Volksstimme« napram delovanju naših članov in drugega učiteljskega v šoli. Z ogorčenjem se je konstatiralo, da se vrše ti napadi sistematično in v skrajno surovem tonu ter hočejo z lažmi otežkovati slov. učiteljsko delo v šoli, ki je v sedanjih razmerah že itak dovolj težko. Kakor kažejo dejstva, dosežajo ti napadi več ali manj tudi ta namen. Sklene se prepustiti odboru, da ukrene vse potrebne korake proti temu podlemu hujšanju. Sicer si bode pa zapomnilo, da od katere strani so se mu metala prva polena pod noge na njegovi ne lahki poti. 2. Nadalje se je razpravljalo o imenovanjih, izvršenih v zadnji seji višjega šolskega sveta. Nekatera mesta so se nepričakovano podelila drugim proslcem, za druga mesta pa se je imenovanje odložilo iz neznanih vzrokov. Vse pa kaže, da se pri višjem šolskem svetu premalo ozirajo na dosežanje učitelstva za teh mestih, katera je prevzelo v najtežjih razmerah in riskiralo v tistih časih ne samo svoje boro premoženje, tudi življenje. Sedaj pa, ko so premagane najtežje težkoče, pa vse kaže, da bi prevzeli ta mesta drugi, ki imajo morda par službenih let več, ali pa nekaj več protektorjev. Poudarja se, da smatra učitelstvo pod svojo častjo, da bi pritiskalo kljube in moledovalo za mesta, katera mu sodijo po vsej pravici. Le nesposobnost je vzrok odklonitve. V tem oziru naj stori naša organizacija t. i. »Zaveza« vse, da se odpravi vsaj pri naših oblastih vse, kar ima le senco krivice in korupcije ter strankarstva. Naj se gleda le na pravico in zmžnost, vsi drugi oziri pa morajo odpasti, zlasti pa kakršnakoli strankarska ali pa osebna protekcija. V kratkem bode ravno v Mariboru in okolici treba več mest še premeniti z začasnih v stalne. Kakor kažejo zadnja imenovanja, ni pričakovati, da bi se ista izvršila predvsem pravično. Raditega se sklne, da naj se društveni odbor obrne s posebno vlogo na »Zavezo«, višji, mestni in okrajni šolski svet in naj opozori na korupcije na dejstva, ki delajo med učitelstvom nemirno kri ter mu jemljejo še tisto veselje do dela v šoli in zunaj nje, katero so mu še pustile že itak ne posebnoprjetne splošne življenjske razmere.

3. Na to bi se imelo vršiti predavanje g. nadzornika Sijanca. Ker je preostalo le malo časa, predlaga g. nadzornik sam, da se predavanje raditega odloži na poznejši čas. Tajnik še pojasni, zakaj je odbor določil zborovanje na nedeljo, dasi se je izrazila od mnogih strani želja, da bi se vršilo kak drugi šolski dan. Začetkom aprila bomo praznovali obletnico preselene nemškega šolstva v slovensko ter našega prihoda semkaj. Raditega se namerava prihodnje zborovanje določiti na šolski dan, ki bodi pouka prost. Dopoldne bi se vršilo slavnostno zborovanje, popoldne pa skupni izlet v okolico. Po nekaterih kratkih pojasnilih se zborovanje zaključilo ter se podalo zborovalci polnoštevno k Masarykovi slavnosti.

+ Novomeško okrajno učiteljsko društvo je zborovalo ob zelo lepi udeležbi dne 4. marca 1920 v Novem mestu.

1. Tovariš predsednik je poročal najprvo o odgovoru podružnice Slomškove zveze. Učiteljsko društvo je namreč na svojem zadnjem zborovanju 5. februarja 1920 sklenilo, da se povabi „Sl. Z.“ kot celoto, da naj pristopi k okrajnem učiteljskem društvu in s tem torej k UJU. Slomškova podružnica pa je odgovorila, da pristopijo sicer vsi njeni člani k okr. društvu; nikakor pa ne bodo plačevali članarine, oziroma naročnine za „Zavezine“ liste. Tem gospodom se namreč ne more dopovedati, da je Zaveza v likvidaciji. Ti ljudje bi se pač radi pozneje vsedli k polni mizi — k zgrajeni UJU, a da bi kaj pripomogli k zgradbi, da bi tudi kaj žrtvovali v ta namen tega nečije.

Pustimo jih od sedaj naprej popolnoma pri miru; so zaslepljeni in ostanejo zaslepljeni. Naše društvo je bilo prvo, ki je skušalo delovati skupno, ki se je skušalo združiti in spojiti v enotno učiteljsko organizacijo; a to ni bilo po volji nasprotnim voditeljem. Delali in rovali so toliko časa, da so ostali vsi naši „sirenski“ glasovi brez uspeha. Odslej bodi naše geslo: Pusti človeka, ki mu ni mar delo, ampak samo jelo, pri miru in ga preziraj!

2. Okrajno učiteljsko društvo je že lansko leto prosilo, da bi se učitelstvu dovolil srbo-hrvatski tečaj, a je bila stvar odbita. Letos pa je višji šolski svet stvar obnovil ter stavil učiteljskemu društvu predlog za dvomesečni tečaj. Predsedniku se naroči, da poizve do prihodnjega zborovanja, če in za kateri čas bi se dobilo predavatelja. Učitelstvo je toliko idealno, da žrtvuje en mesec počitnic, višji šolski svet pa naj dovolji, da se za udeležence tečaja konča šolsko leto en mesec prej.

3. Nato je referiral tovariš Matko o temi: Učiteljeva avtoriteta je pogoj za uspešno delo. Referat ni bil predolg, a izboren. Tovariš Matko nam je podal mnogo lepih misli, za kar je žel zahvalo in priznanje. Izrazila se je želja, da naj priobči referat v „Popotniku“.

K sklepu nas je še tovariš blagajnik stresel za žep; a to pot se ni sililo nikakega godrnjanja. Vsakdo je rad dal, ker je dobro vedel, če bi ne bilo organizacije, bi bil tudi naš položaj mnogo slabši od današnjega.

Tovarišice, tovariši! Prihajajte redno k zborovanjem! Saj tam se človek, ko se čuti domačega med domačini, dobro prodre in zabode sovraga v srce. Verige novimi ideali za svojim ciljem.

+ Učiteljsko društvo za okraj Sv. Lenart v Slov. goricah je zborovalo 4. marca t. l. pri dve tretjinski udeležbi v Sv. Lenartu v Slovenskih goricah. Tovariš predsednik F. Kranjc pozdravi vse navzoče najpristrčneje in izrazi svoje veselje, da vidi tako nenavadno zadovoljne obraze pred seboj. Omenja došlo zahvalo za vposlano čestitko gospodu glavarju dr. I. Lajnšiču povodom slavljenja 10 letnega službovanja v Mariboru; omenja dopis tov. Breganta z gospo soprogo s Sladkega vrha, ki naznanjata svoj pristop; opravičuje odsotnost tov. Lesnika Mihe in gospe Viljemine, tov. Valenčak M., Premrov Jožice, Janežič Guste, Fabjan Antonije in tajnice K. Schweiger, katero za ta zbor nadomešča tov. Petelinova Jož., ki prečita zadnji zapisnik. Ta se popravi v tem, da sta bili opravičeno odsotni od prejšnjega zborovanja tudi tov. Viktor Trošt in Grossman I.

Iz letnega poročila je bilo razvidno, da je imelo društvo dosedaj 33 udov in 3 častne člane. Med letom so stopili v zaslužni pokoj tovariši: predsednik Mavrič, Zabukovšek in Kristl. Drugim šolam so bili prideleni tov. Klemenčič, From z gospo, Kocmut Ivanka, Lorber Lj. in Mohor Lendovšek. Danes šteje društvo od 10 šol 35 rednih in 4 častne člane.

V pretečenem letu je društvo zborovalo 4 krat, udeležba je bila povoljna. Večina odsotnih je izostala iz opravičenih vzrokov. Pri zborovanju februarja je poročal tov. Klemenčič Jos. o vojnih spominih, pri poznejših zborovanjih tovariš Kranjc o svojih doživljajih za časa 3 letne vojaške službe na Italijanskem, v Boki Kotorski, v Črni gori in Albaniji. Na zad-

njem zborovanju je predaval tov. Kranje o boju proti alkoholu, v katerem predavanju je označil kot našo dolžnost, da vzpodbujamo mladino z iskreno besedo in najboljšim zgledom proti škodljivosti uživanja vsakršnega alkohola.

Tov. predsednik želi dalje, da bi tovariši in tovaršice vplačali celoletno udnino, kar so vsi navzoči tudi storili. Nenavzoči naj to store v maju. — Rezervnemu skladu se je nabralo in odposlalo 260 K.

Predsednik predlaga vsled enoglasnega odobrovanja sklepa, naj se imenuje zbog svojih zaslug tov. Jak. Kovačič častnim članom društva, kar so vsi navzoči z radostjo pozdravili in potrdili.

Dosdanji odbor je podal ostavko z raznimi izgovori, navzoči pa niso hoteli o tem nič slišati ter so svojevoljno kar zahtevali od dosedanjega odbora, da ostane v svoji delavnosti i nadalje. Ravnatelj Rado Kopic jih je kar zabilježil: predsednikom F. Kranjc, namestnik M. Perger, blaginjak J. Kovačič in tajnica K. Schweiger.

V odbor za okrajno učiteljsko knjižnico so bili izvoljeni: Safarič F., Perger Mat. in Cuček Jelena.

Za majniško zborovanje je obljubil č. g. župnik od Sv. Trojice predavanje o svojem 5letnem interniraju na otoku Malta itd.

Nato sledi poročilo tov. M. Pergerja o Zavezinem zborovanju.

Predlog tovariša Safariča, naj se šolsko leto začne novembra tudi v našem okraju, je bil z veseljem sprejet. Okrajni šolski svet se naprosi nadaljnjega ukrepa.

Po zborovanju so se člani zbrali v Recerjevi gostilni, kjer jih je tržki gerent tov. Kopic prav pristočno pozdravil prvič imenom sedaj slovenskega trga. Vršile so se med petjem nežnih pesmic razne napitnice tako tov. gerentu in novoinnovanemu častnemu članu.

Za majniško zborovanje, ki bo pri Sv. Trojici, prinesite s seboj Pesmarice II.!

+ Zborovanje radovljiškega okrajnega društva. Dne 18. t. m. se je vršilo zborovanje okrajnega učiteljskega društva v Radovljici. Predsednik tov. Baraga se po pozdravnem nagovoru zahvaljuje prejšnjima predsednikoma tov. Vrezeu in Jakliču za njihovo delovanje v prid društva.

Nato pozdravi kot gosta tovarišico Jegličevo iz Koroške Bele, ki se je iz tovariške vzajemnosti udeležila našega zborovanja.

Za tem je imel strokovnjaško predavanje tov. Leopold Baebler o čebelarstvu, kjer nam je podal mnogo zanimivosti in novosti iz lastnega izkustva v tej stroki. Posebno tovarišice so z veseljem sprejele koncem predavanja predavateljevo povabilo, da naj se ob priložnosti ogledajo njegov čebelnjak na Bledu, kjer jim hoče tudi praktično pokazati okus slastnega medu.

Po tem predavanju poda tajnik Huđe poročilo o delovanju društva in odbora ter obenem na kratko pojasni smer in cilj našega udruženja v UJU, s posebnim poudarkom, da je vsaka politika izključena iz te strokovne organizacije.

Za tem poročilom je nastala debata, v kateri so se žalibog le preveč iznašale osebnosti.

Soglasno se je dalje odobril in sprejel Ganglov predlog o članarini 120 K na leto. S tem dnem je bila tovarišica blaginjakarica menda najbolj zadovoljna, ker je mnogo tovarišev plačalo celoletno članarino.

Prihodnje zborovanje se vrši koncem meseca aprila. — Tajnik.

Kronika.

= Proste vaje »Osvobojenja«. Pri letošnjih sokolskih nastopih bo proizvajalo moško članstvo proste vaje, ki so namenjene za posebno točko Jugoslovanskega Sokolstva na zletu v Pragi. Vaje so krasne, zanimive pa radi simbolike: Telovadci opisujejo s kretnjami veliko zgodovinsko dobo srbskega naroda od začetka vojne leta 1914. do rešitve iz suženstva leta 1918. Kratka vsebina je sledeča: Nič siabega sluteč živi srbski narod mirno na svojih selih in pleše kolo; nenadoma ga prekine ultimatum, ki ga prejme srbska vlada od avstro-ogrsk in, ki grozi z zasuženjem. Zločinskega vmešavanja v svoje pravice Srbija ne more pripustiti, zavrne ultimatum, skliče svoje bojevnike in se postavi v bran. Velike so sovražne čete, umikati se jim mora, a med umikanjem jim daie liute udarce. Ko pa se pridružio Avstrijcem še Bolgari, začnejo se za Srbijo temni dnevi: težke misli io obidejo, odloči se za boj do skrajnosti: udari po Bulgaru, udari proti Avstrijcem, toda roka ji umahne, pred nad-

številnimi sovražniki obnemore težko ranjena: za armado je edna rešitev umik iz domovine in potrtem srcem zapusti svojo rodno grudo in se poda na težavno pot čez albanske gore. Srbijo zasede tujec, kdor ni mogel ubežati, le zapadel oholemu tiranu; srbski narod je potlačen k tlom, pa četudi je zasužen, kaže proti nasilniku krčevito upornost, kalit upanje na rešitev ga ne zapusti; vzpodbudi ga naenkrat vest o ustanovitvi srbskega ru-dečega križa in o reorganizaciji srbske armade izven domovine. In res! Srbska vojska se je strnila v močno solunsko fronto, naskoči sovražno bojno črto, jo prodre in zabode sovraga v srce. Verige suženstva so pretrgane, zmagovalci se vračajo in pozdravljajo svoje brate v osvobojeni Jugoslaviji.

= Načrt volilnega reda. Načrt volilnega reda, katerega je prejšnja vlada sestavila, je nova vlada »popravila« ter dala natisniti in razdeliti med poslance. Načrt izgleda v kratkih potezah sledeče. Država je razdeljena v volilne okraje. Na Hrvatskem se strinjajo ti okraji z mejami županstev. Medjimurje spada pod varaždinsko okrožje, Slovenija ima dvoje okrožij; prvo obsega mariborski in celjski okoliš. Prekmurje ter del Koroške okrog Velikovca, drugo pa Kranjsko s središči Ljubljana in Novomest. Dalmacija je eno volilno okrožje, istotako Crnagora. V Banatu so Veliki Bečkerek, Velika Kikinda in Pančevo; v Bački pa Subotica. Novi Sad in Sombor z Baranjo. Na 40.000 volilcev pride 1 poslanec. Belgrad voli 5, Ljubljana 3, Zagreb 4 poslance. — **Pravico volitve imajo vsi nad 21 let stari moški.** Posebne določbe se tičejo naseljencev, Madžarov in Nemcev. Na vsaki volilni listini mora biti prvi kandidat z visokošolsko izobrazbo. Sistem je proporcionalen, po D'Houtovem načinu. Sicer pa še ni vse končnoveljavno.

= Jugoslovanske banke v Ameriki. Zadnji čas so naši izseljenci v Ameriki osnovali Slavensko Amerikansko banko v San Franciscu s 500.000 dolarji glavnice. V Čilu obstoji tudi že dalj časa banka s 3 milijoni peset kapitala. Centrala je v Punta Arenas, podružnice pa ima v Anto Fagosti, Porvenre in Natalu. Snuje se sedaj še zavarovalnica v Valparaizu.

= Jugoslovanska zdravilna industrija, ki bo v Karlovcu postavila tovarno za proizvajanja zdravil in kemičnih specijalit, se snuje. Glavnica znaša pet milijonov kron in se bo polagoma povisala na 15 milijonov. 60 % zagotovijo interese (lekarnari in zdravniki) iz Beograda, Zagreba in Ljubljane, 40 % prevzamejo češki interese.

= Najditelj severnega pola umrl. Robert Peary, ki je odkril septembra leta 1910 severni pol, je po poročilih iz Washingtona umrl. Od 1891 je bil v službi polarnega raziskovanja, in sicer je najprvo prepotoval Grönland. Skupno z Norvežanom Ostrupom je prišel do 82. širinske stopinje. Leta 1897. je Peary na novo prepotoval Grönland, da bi poiskal meteorično železo, ki ga je že James Ross odkril. Posrečilo se mu je po trdih mukah, spraviti 70.000 kg železa v Ameriko. Leta 1892 se je posrečilo Pearyju dospeti že do 84. stopinje severne širine. Leta 1905 si je pustil napraviti ladjo »Roosvelt«, s katero je 4 leta pozneje začel potovanje, na katerem je odkril severni pol.

= Naše konzularno zastopstvo v Gradcu. V Gradcu je ustanovljeno konzularno zastopstvo kraljevstva Srbov, Hrvatov in Slovencev. Svoj urad ima v Schubertstrasse št. 16, uradne ure za stranke so, razen nedelj in praznikov, od 9. do 12. ure. Za vidiranje potnih listov plačajo Jugoslovani 3 dinarje (15 avstrijskih kron), tujci pa 10 dinarjev (50 avstrijskih kron).

= Iz češko-slovaške ustave. Na čelu čehoslovaške države stoji predsednik. Republika je urejena centralistično. Država šteje 20 županij, od teh odpada na Češko 10, na Moravsko s Šlezijo 4 in na Slovaško 6 županij. Državna zastava je rdeče-belo-modra. Zakonodajno moč ima zbornica poslancev (300) in senat (150). Glasovanje je obče, tajno in enako. Volilni red proporcionalen. Parlament se sestaja najmanj dvakrat na leto, sklepčen je ob prisotnosti najmanj dve tretjini poslancev, ki sklepajo o vojski z dvetretjinsko večino. Če je parlament razpuščen, izvršuje nadzorstvo nad vlado 24 torica, katera je izbrana iz poslanske zbornice in senata. Predsednika republike voli parlament, star mora biti najmanj 35 let. On zastopa republiko pred inozemstvom, napoveduje vojsko po sklepu parlamenta, sklicuje in razpušča parlament, mu vrača zakone, s katerimi se ne strinja. Imenuje in odpušča ministre, višje uradnike in častnike. Ima tudi pravico pomiloščenja. On ni odgovoren, ampak je za njegove

izjave odgovorna vlada. Vsem državljanom brez razlike veroizpovedanja in narodnosti so zagotovljene državljanske pravice. Privatno imetje se more odvzeti le s posebnim zakonom. Tisk je svoboden.

= Zlato. Stara zlata mera za vrednost denarja danes ne velja več. Vrednote niso izdane več na podlagi zlata in zlato nima več čvrste mednarodne cene. Zlato je blago kot drugo blago, njegova vrednost v denarju koleba. Prej je bilo zlato kompas valute, zdaj ni več, čas ga je vrgel s prestola. Tem več ko je izdana cena denarja, tem močnejše skače naravna cena zlata. S tem pa ne rečemo, da je povečana vrednost zlata; ona se dviga iz istega vzroka kot vsako drugo blago.

= Avstroogrška banka. Po izkazilu Avstroogrške banke od 29. februarja t. l. kroži v prometu 59,2 milijard kron. Od tega odpade na Avstrijo 14,29 milijard, na Madžarsko 15 milijard, na Čehoslovaško po svoječasni ceni bivšega čehoslovaškega finančnega ministra dr. Rašina 7 milijard, na Jugoslavijo 6 milijard, na Poljsko 5 milijard, Romunijo 4 milijarde, ostanek 8 milijard odpade deloma na ozemlje, okupirano po Italijanih, deloma pa na prejšnje inozemstvo.

= Industrijsko-trgovski muzej. V zagrebški »Domovini« je napisal macedonski poslanec Agatonović članek, v katerem se zavzema za ustanovitev industrijsko-trgovskega muzeja, kjer bi naj na eni strani bili zbrani vzorci vsega blaga, kar ga lahko iz naše države izvažamo, na drugi strani pa vzorci vsega blaga, ki ga lahko od drugod uvažamo.

= Draginja postaja že neznosna. Vse se draži vsak dan in cene dosegajo že vrtoglave višine. Odkar je prišla nova vlada, so dražilci kar zbesneli in ne vedo več, kako bi odirali ljudstvo. Vlada mora ukreniti nekaj odločnega, vsekakor pa mora prenehati z dajanjem potuše verižnikom in navijalcem cen, sicer bo polom!

= Profesor hoče odpri — krčmo. Splitski mestni magistrat je prejel značilno prošnjo za krčmarsko koncesijo. Vložila jo je soproga nekega profesorja in jo utemeljila s tem, da se družina s plačo roditelja ne more preživljati. Občinski svet bo na prihodnji seji razpravljaj tudi o tej čudni in neobičajni prošnji.

= Iz katoliške cerkve izstopil je katoliški duhovnik v Karlovih Varih na Češkem P. Ferd. Vondrak, se poročil s hčerko nekega gostilničarja in prevzel mesto učitelja v Velikem Miholcu na Slovaškem.

Iz Jugoslavije.

= Kako pospešuje »Sloškaova Zveza« sporazum med učiteljstvom. Odbor »Slo. Zveze« naznanja potom »Slovenca« sledeče: »Z rezervnim skladom »Zaveze« nimamo še nič skupnega in je nedopustno vplačevanje naših članov vanj.« — »Slovenec« piše iz sloškaarskih krogov nadalje: »Kar je »Zveza« dosegla, se je to zgodilo le potom kršč učiteljske organizacije, ki je včasih preveč verjela lepim besedam. V bodoče ne pojde tako gladko. — Katoliški ljudski stranki se ima edino zahvaliti učiteljstvo za izboljšanje svojega materialnega položaja. — **Zahtevamo,** da se tudi liberalna »Zaveza« preosnuje v kulturno društvo z jasnim programom, skupno stanovsko organizacijo pa je treba šele ustanoviti. — Znano je, da je »Zaveza« sklenila svojo likvidacijo in s tem pokazala jasno, da hoče s tem likvidirati tudi stare razmere. Sedaj smo v prehodni dobi! »Sloškaova Zveza« nima pokazati niti enega uspeha v prilog naši stanovski stvari. Hoče obstojati še nadalje in s tem kaže dovolj jasno, da hoče služiti svojim intrigantskim maniram naprej ali kakor jih oni imenujejo — kulturnemu delu.

= Učiteljski kongres. Po poročilu beograjske »Narodne Prosvete« se vrši kongres delegatov vseh učiteljskih društev naše kraljevine dne 23. maja t. l. v Beogradu. Nam se zdi čas kongresa zelo neprimerno izbran. Tudi dalmatinski tovariši niso z njim zadovoljni ter predlagajo v ta namen čas velikih počitnic. Upati je, da se bo dal pripravljajni odbor za učiteljski kongres pregovoriti ter bo določil za prvi veliki sestanek jugoslovanskega učiteljstva dneve, ob katerih bo omogočeno v splošnem vsemu učiteljstvu naše kraljevine, da se kongresa udeleži. Za kaj takega pa so edino primerne »elike počitnice. Opozorjamo na to našo željo beograjski pripravljajni odbor!

= Za upokojenje. Od 1. aprila dalje bodo dobivali upokojeenci in upokojenke vsi enako brez razlike v penziji po 200 dinarjev mesečno ter za vsakega člana rodbine po 40 dinarjev na mesec kot draginsko doklado. Ta povišek velja od 1. decembra 1919. dalje ter bo izplačan dne 1. aprila o priliki plačevanja pokojnine.

= Vozna ugodnost na juž. železnici. Prihajajo reklamacije glede legitimacij za vozno ugodnost po južni železnici. Strokovni tajnik je interveniral v tej za devji pri obratnem ravnateljstvu južne železnice in doznal, da velja vozna ugodnost samo za učiteljstvo tistih šol, ki jo obiskujejo otroci uslužbencev južne železnice, kar je treba v takem slučaju tudi izrečno navesti. Nadalje opozarjamo posestnike legitimacij, da je treba pri uporabi brzovlaka vzeti vozni listek (polovični) II. razreda za brzovlak in en listek III. razreda za osebni vlak, ker bi sicer imeli pozneje neprijetnosti. — Na državnih progah še vedno nima noben državni uradnik kake vozne ugodnosti.

= Na Kosovo! Radi tozadevne skrajšane novice več tovarišev dvomi, da li se vrši občni zbor UJU v maju ali o počitnicah. Poprašal sem v tajništvu, ki mi je izjavilo, da čas še ni natančno določen, bržkone pa bode o počitnicah. Izlata se udeležimo v turistovski opremi. — Tovariš g. ravn. Juvanc je izjavil, da bi vodil petje narodnih pesmi na družabnem večeru v Beogradu. Prijave sprejema strok. tajništvo. Tovariši, ki pa nameravajo v veseli turistiški družbi na Kosovo, naj sporoče meni svoj na slovo in ev. glas. — Jos. Lapajne, Cerklje pri Kranju.

= Zanimivo predavanje je priredilo splošno slovensko žensko društvo v Celju. Vseučiliški profesor dr. Fr. Ilesič je v krasno zamišljenem govoru povedel svoje poslušalce v občino Paštroviči v Boki Kotorski, kjer je bival Kanjoš Macedonovič, drugi jugoslovanski Krpan. Paštroviči so — da se rešijo turških nasilnosti — z beneškimi doži sklenili pogodbo, s katero se jim politično podvržejo, dobijo pa na drugi strani zagotovilo za svobodno trgovanje. A Benečan seveda svoje obljube ne drži. Ko pa grozi beneškemu dožu nevarnost s strani nekega furlanskega velikana divjaka, ga reši Kanjoš Macedonovič, pobije junaka in Benečani ga slave kot osvoboditelja, ponujajo mu zlata, kolikor hoče, in dož mu pohuja svojo hčer za ženo. Kanjoš vse te ponudbe odbije, zahteva pa le, da Benečani spoštujejo pravice Paštrovičev v polnem obsegu, kakor jih zajamca pogodba. Predavatelj nam je v živih besedah slikal podobnosti in razlike med Levstikom, Krpanom in Ljubišim Kanjošem in prihaja do zaključka, kako je v celem našem jugoslovanskem narodu živela misel o našem junaku, ki rešuje tuje prestole, a ne žanje za to nobenih pravic, ki bi bile trajne. Zato se je sedaj jugoslovanski Krpan osamosvojil in si bo sam določal svojo usodo. Premagati pa mora sam v sebi nazore o kakem posebnem slovenskem ali hrvaškem ali srbskem Krpanu in mora priti do trdne vere, da je spas in moč v veri v enega edinega jugoslovanskega Krpana.

= Seja celjskega mestnega šolskega sveta. Stalno mesto učiteljice ženskih ročnih del na meščanski šoli naj se začasno ne zasede. Ostala personalna vprašanja na tem zavođu se rešijo z ozirom na interes šole. Plesne vaje se naj dovolijo gojenkam meščanske šole, ako so dosegle gotovo starost, v šoli dobro napredujejo in so pod primernim nadzorstvom starišev in učiteljev. V upravni odbor gospodinske šole se odposlaja ga. Marija Černe in ga. Bogdana Prekoršek. Nekaterim potrebščim na osnovni šoli se ugodni, realizacija drugih se iz gmotnih ozirov odgodi na poznejši čas. V polnem času naj se uvede na tej šoli nerazdeljen pouk od 7.—12. ure. Telovadnica na meščanski šoli se začasno odpove telovadnica društva Orlu in Svobodi.

= Iz seje šolskega odbora obrtne nadaljevalne šole v Celju. Vpeljava popoldanskega pouka ob sredah od 15. februarja dalje, začeniš pouk vselej ob pol 2. uri popoldne se naknadno in soglasno odobri. Po Veliki noči se bo pa vršil popoldaski pouk tako-le: vajenci, ki so v pripravnici A, bodo imeli šolo ob ponedeljkih, oni v pripravnici B ob točkah, I. razred bo imel šolo ob četrkih in II. razred ob pa ob petkih popoldna, začeniš vedno ob pol dveh. Učiteljstvu so se zvišali prejemki, kakor so vpeljani na tukajšnji trgovski šoli. Vsed različnih stroškov in splošne draginje se soglasno sklene, da ima mojster od vsakega vajenca plačati že za tekoče leto po 20 K šolnine; že plačane 4 K se bodo uračunale. Tudi je bil soglasno sprejet predlog, da plača mojster za vsako vajenčevu zamujeno šolsko uro, ako je to zamujo zakrivil mojster, po 1 K globe v prid šolski blaginji; plačati je take globe tudi za nazaj do 1. novembra 1919.

= Za poučevanje naroda in javno higijeno. Na predlog ministra za narodno zdravje je minister za promet z rešenjem z dne 17. februarja t. l. št. 4673 odobril, da dobivajo vse osebe, ki potujejo v svrhu

nigilenskega poučevanja naroda ali ljudskih predavanj iz zdravstvene stroke tako na železnica kakor na parobrodih brezplačne vozne listke. Take listke bo izdajalo ministrstvo za promet na zahtevo ministrstva za narodno zdravje, a pri vsaki zahtevi je treba točno označiti ime predavatelja in cili potovanja.

— **Usposobljenostne preizkušnje za občje ljudske in za meščanske šole s slovenskim, oziroma s slovenskim in nemškim učnim jezikom se prično pri podpisani komisiji na državnem moškem učiteljsku v Ljubljani v pomladanskem roku 1920 dne 23. aprila 1920.** Pravilno opremljene prošnje za pripust k preizkušnji naj se po šolskih vodstvih pravčasno predložijo okrajnim (mestnim) šolskim svetom, da bodo najpozneje do dne 15. aprila v rokah izpraševalne komisije. — Izpraševalna komisija za občje ljudske in za meščanske šole v Ljubljani dn. 19. marca 1920.

— **Usposobljenostne preizkušnje za občje ljudske in za meščanske šole s slovenskim, oziroma s slovenskim in nemškim učnim jezikom se prično pri podpisani komisiji na državnem moškem učiteljsku v Mariboru v pomladanskem roku 1920 dne 3. maja 1920.** Pravilno opremljene prošnje za pripust naj se po šolskih vodstvih pravčasno predložijo okrajnim (mestnim) šolskim svetom, da bodo najpozneje do dne 24. aprila v rokah izpraševalne komisije. Izpraševalna komisija za občje ljudske in za meščanske šole v Mariboru dne 16. marca 1920.

— **O sadjarskem pouku.** Dne 4. in 5. februarja je bila pri poverjeništvu za kmetištvo v Ljubljani sadjarska anketa, pri kateri so se obravnavala vsa važnejša vprašanja glede pospeševanja sadjarstva v Sloveniji. Ankete se je udeležilo dvanaest kmetijskih strokovnjakov, pet sadjarskih praktikov, en zastopnik Koroške in dva zastopnika sadne trgovine. Svojege zastopnika sta poslali tudi Slovenska kmetijska družba in trgovska in obrtna zbornica v Ljubljani. O sadjarskem pouku je poročal strokovni učitelj na viinarski in sadjarski šoli v Mariboru, Josip Priol. Iz njegovega temeljiterega poročila naj omenimo samo glavne misli: 1.) S poukom iz sadjarstva naj se začne že na ljudski šoli. Ta pouk naj bo vedno v tesni zvezi s praktičnimi vajami na šolskem vrtu. Nadzorovanje šolskih vrtov naj se poveri sadjarskemu ali vrtnarskemu strokovnjaku. 2.) Pouk iz sadjarstva se nadaljuje in razširi v kmetijskih nadaljevalnih šolah. Kmetijski nadaljevalni pouk naj se vpelje po vsej Sloveniji in naj bo obvezen. Učitelstvu je treba dati priliko, da se v ta namen potrebno izobrazi, predvsem že na učiteljsku in pozneje na štiri- do pettedenskih kmetijskih tečajih. Zahtevati je, da se pouk iz kmetijstva na učiteljskih razširi na vse letnike in primerno poglobi. 3.) Na kmetijskih šolah naj se pouk iz sadjarstva razširi na tedenske tri ure. Posebno naj se uvaža praktično stran pouka. Absolvent kmetijske šole mora biti zmožen opravljati vsa sadjarska dela pravilno in samostojno. 4.) Zelo važni za razširjenje sadjarskega znanja med ljudstvo so razni krajiši in daljši sadjarski tečaji za kmetijske fante, ki naj bi se izobražili za sadjarske paznike, tečaji za učitelje, posebni tečaji za spravljane, vkuhanje in razno drugo uporabo sadja itd. 5.) Pouk iz sadjarstva zelo pospešuje sadjarska predavanja po deželi. Ta predavanja naj izvršujejo zlasti kmetijski veščaki pri okrajnih glavarstvih. 6.) Sadjarska književnost je pri nas še jako skromna. Predvsem nujno potrebujemo sadjarske knjige in slovenske pomologije.

— **Poljedelska fakulteta v Beogradu.** Vse priprave za otvoritev poljedelske fakultete na beograjskem vseučilišču so končane. V nekaj dneh bodo volitve prvih rednih profesorjev, tako da se bodo predavanja morla pričeti začetkom prihodnjega šolskega leta, t. j. v septembru. Ameriški profesorji strokovnjaki bodo začasno samo predstojniki poljedelskih postaj, dokler se ne naneče srbskega jezika.

— **Svət za kmetijski pouk se je osnoval v ministrstvu za poljedelstvo v Beogradu.**

— **Z ljubljanske univerze.** Dne 15. t. m. se je zaključil zimski semester. Semestrane počitnice trajajo 14 dni, nakar se prično velikonočne. Letni semester se prične dne 6. aprila t. l. z inskripcijo, ki traja od 5. do 17. aprila, dne 19. pa se prično redna predavanja. V zimskem semestru je bilo vpisanih 695 slušateljev, med temi 23 izrednih. Z letnim semestrom se otvori tudi popolna juridična fakulteta.

— **Kako se podpira narodno šolstvo in učitelstvo v naši mladi Jugoslaviji.** v krajih, kjer bi bilo to najbolj potrebno: Na dvorazredni ljudski šoli Trava, okraj Kočevje, je še vedno krajni šolski svet,

ki je deloval za časa Avstrije proti Sloventstvu. Da je bil na isti šoli še celo šolsko leto 1918—19 šol. voditelj Nemec, nam pove zadosti koliko je mar mero-dajnim faktorjem vzgoja narodova v — narodnem duhu. Odšel je voditelj, obilo poplačan zato, da je tu vzgojeval pristne Slovence v vsenemškem duhu, prestavili so ga namreč v mesto — v Kočevje, pod pretvezo, da ga imajo pred očmi. Vprašam marsikaterega tovariša, ki ima otroke: Ne bi bil tudi on rad v mestu, pa če tudi je pred očmi svojih predstojnikov? Stari krajni šolski svet je pa še vedno ostal in stari predsednik, ki je bil za časa Avstrije župan. Županstvo so mu vzeli, ko je nastala Jugoslavija, a za šolskega predsednika je bil še dober. Čudno! In ta človek, ki naj podpira učitelja pri njegovem delu, ki mu naj gre na roko, ravno isti je zahteval v začetku šolskega leta, da se morajo njegovi otroci poučevati popolnoma nemški. Da je on pristni Nemec, pove njegovo ime na „č“ in pa kraj njegovega rojstva. Ko so prejeli otroci „Šolski list“ (do takrat se je poučevalo skoraj popolnoma brez knjig) tedaj je bil on med prvimi, ki ga je vrnil in ga ni hotel sprejeti. Njegovim otrokom je prepovedano doma učiti se slovensko in sam je izjavil pri seji krajnega šolskega sveta, da se bodo njegovi otroci učili doma samo nemški, češ da je zadosti zanje ona slovenščina, kar se je nauče v šoli. Kadar je kak narodni praznik, takrat njegovi otroci „nimajo obleke“, da bi se udeležili slavnosti. Da bi govoril o njegovih sposobnostih, ki so potrebne za rešitev službe predsednikove, o tem bi bilo odviše izgubljati besede. In ta oseba še vedno sedi na svojem neomajnem stolčku. Okrajni šolski svet, ne samo, da v vse o tem, nego je celo na zahtevo šol. voditelja, da naj se razpusti stari krajni šolski svet (ki je pa tudi želja velike večine prebivalstva), odgovoril, da ni razpustitev zadosti utemeljena in da ostane še vedno stari krajni šolski svet. Vprašam one v Kočevju, ki imajo odločilno besedo in ki nam gredo tako na roko s svojo zavirajočo koklijo: Vam je v istin mar napredek našega naroda? Da? — Mogoče pa imate s temi ljudmi kake ožje stike še iz časov Avstrije in jim greste sedaj na roko, boječ se le za svojo osebo? Vedite vi, da mi nismo hoteli zastoj žrtvovati svojih moči in življenja za samostojnost narodovo zato, da bi nam vi zastavljali sedaj pot do našega cilja, ker znate: Če bi se bilo le malo drugače obrnilo, bi vi še vedno lepo sedeli na svojih mestih — mogoče vam bi bili dali za vaše „zasluge“ še kaj boljše mesta — mi bi se pa potikali po tujini in s sramoto v srcu gledali kako se ravna z našim narodom s strani naših ljudi. Zato nas sedaj toliko bolj boli, ko vidimo, da se naše želje — ki pač niso bile egoistične in vendar tako lepe — tako slabo izpolnjujejo s strani onih, ki bi jim morala biti vedno in povsod na umu boljše bodočnost narodova. — Učitelj - dobrovoljec.

— **Učiteljska Banka.** Iz Beograda poročajo, da se namerava ustanoviti v najkrajšem času Učiteljsko Banko s sedežem v Beogradu in podružnicami v vseh glavnih mestih naše kraljevine. Osnovni kapital bo znašal 1.000.000 dinarjev. Delež se bo določilo v taki višini, da bo omogočen pristop vsakemu članu učiteljskega stanu.

— **Za beograjsko vseučilišče.** Pretekli teden je prešla uprava beograjskega vseučilišča brzojavko, da je Carnegiejev fond odredil 4 in pol milijonov dinarjev za knjižnico beograjskega vseučilišča. Od te vsote se bo porabil del za zgradbo velike biblioteke, ostanek pa za nabavo knjiž in oprave.

— **Z beograjskega vseučilišča.** Na beogradskem vseučilišču se je vpisalo za poletni semester 4250 slušateljev, od teh 1200 na filozofsko, 1950 na pravno in 1100 na tehnično fakulteto.

— **Zadružna šola v Beogradu.** Letoš se otvori v Beogradu dvomesečna zadružna šola. Njena naloga bo v prvi vrsti, da vzgoji zadružne revizore, potem pa tudi, da poda tudi drugim zadružnim uradnikom potrebno znanje o zadružništvu. Začetek šole bo pravčasno objavljen. Prijave sprejema Glavni zadružni savez v kraljevstvu SHS, Beograd, Resadska ulica 15.

— **Veliko pomanjkanje učitelstva v starih mejah Srbije se kaže zlasti v tem, da je tam danes 518 praznih učiteljskih mest. So krajši, kjer šol. stavb sploh ni. V boljšem položaju je šolstvo v okrajih Beograd, Valjevo, Kragujevac, Smederevo.**

— **Slikarska šola v Sarajevu.** Akademski slikar P. Tješić in R. Petrović nameravata otvoriti slikarsko šolo v Sarajevu, v kateri se bo predvsem poučevalo portretiranje. Šola pa se bo pozneje izpremenila v slikarsko akademijo.

— **25 letnica narodnega gledališča v Zagrebu.** 14. oktobra t. l. poteče 25 let, odkar je bilo v Zagrebu otvoreno sedanje narodno gledališče. Tem povodom je gledališčna uprava razpisala dva natečaja: za izvirno dramo z nagrado 5000 K in izvirno opero z nagrado 10.000 K.

— **Širjenje prosvete na Hrvatskem.** Omenjali smo v enih zadnjih številk analfabetske tečaje, ki se vrše po vseh delih širne Hrvatske. Pred kratkim se je zaključila cela vrsta takih tečajev s skupnjami in razdelitvijo spričeval. Kakor poročajo hrvatski listi, se snujejo sedaj na zahtevo absolventov teh kurzov nadaljevalni tečaji, na katerih bodo le-ti svojo izobrazbo izpopolnili. — Tudi se je začelo mnogo novih analfabetskih tečajev; razveseljivo je dejstvo, da je izšla že 4. izdaja abecednika za hrvatske analfabete.

— **Naše šolstvo v Borovljah na Koroškem.** V Borovljah imamo 5-razredno deško in 5-razredno dekliško ljudsko šolo. Število učencev deške ljudske šole je: I. razr. 41, II. razr. 47, III. razr. 45, IV. razr. 53, V. razr. 50 učencev. Na dekliški ljudski šoli je v I. razr. 55, v II. razr. 52, v III. razr. 51, v IV. razr. 48, v V. razr. 32 učenk. Imamo tudi 3-razredno deško in 3-razredno dekliško meščansko šolo. Na deški meščanski šoli je v I. razr. 44, v II. razr. 35, v III. razr. 20 učencev. Na dekliški pa je v I. razr. 40, v II. razr. 28, v III. razr. 21 učenk. Strokovno puškarsko šolo, katero vodi major dr. Jeločnik, obiskuje 22 učencev.

— **Šolstvo v Ptuj.** Mestni šolski svet v Ptuj se je bavil dne 1. t. m. z vprašanjem ureditve mestnega šolstva. Slovenska mešana ljudska šola ima blizu 300 otrok. Radi tega se je sklenilo, jo razdeliti v deško in dekliško osnovno šolo. Razpisala se bodo definitivna učiteljska mesta. Nemška osnovna šola ima 47 dečkov in 31 deklic ter je s tem številom pravzaprav izgubila pravico do obstoja, vendar se je na željo g. Steudteja pustila, da obstoja nadalje, akoravno svoj čas za 91 dečkov in 68 deklic slovenskega rodu takratni nemčurski Ptuj ni dovolil slovenske šole. Istotako se je razpravljalo o otroških vrtcih. Poleg mestnega sta še dva druga privatna. Privatni vrtci bi morali imeti dovoljenje od višjega šolskega sveta, katerega pa nobena vrtnarica teh vrtcev po lastni izpovedbi nima. Mestni šolski svet bo o tem poročal uradu za zaščito dece v Ljubljani, ker sta dotični vrtnarici izjavili, da nimata otroških vrtcev, ampak, da prihajajo le nekateri otroci k njima v varstvo in peku.

— **Otvoritev šol v Dolnji Lendavi v Prekmurju.** Dne 1. marca se je odprla ljudska šola in prvi razred meščanske šole. Ob 9. uri je bila služba v katoliški, evangelijski in židovski cerkvi. Potem so se zbrali šolski otroci s starši in z zastopniki cerkvenih, vojaških in civilnih oblasti v meščanski šoli. Lendavski gerent Božidar Sever je pozdrav govoril v slovenskem, ogrskem in nemškem jeziku. Govorili so še nadučitelj Seči, profesor Medzihradski, kanonik-dekan Strausz, rabin dr. Rudolf in pastor Teke.

— **Učiteljska knjižarna** ima v zalogi večje število kipov pesnika Simona Jenka. Opozariamo tovariše in tovarišice ter druge ljubitelje lepe umetnosti na tozadevni inserat na zadnji strani današnjega lista.

— **Tečaj za cirilico** prične na Legatovem „Zasebnem učnem zavodu“. Prijave sprejema ravnateljstvo vsak dan od 11. do 12. ure v pisarni učnega zavoda v Mariboru, Vetrinjska ulica 17, I. nadstropje.

— **Pomožni fond za siromašne dijake.** V Beogradu so se vršile volitve v odbor pomožnega fonda za siromašne dijake. V fondu je vpisanih 1645 dijakov. Pri volitvah je bilo oddanih 722 glasov. Komunisti so dobili 321 glasov ter vsled tega 6 mest v upravnem odboru in 2 mesti v nadzorništvu, radikalci 236 glasov (5 mest v upravnem odboru in 2 v nadzorništvu), demokraci 111 glasov (2 mesti v upravnem odboru in 1 v nadzorništvu), republikanci 55 glasov (1 mesto v upravnem odboru). Volitev se ni udeležilo mnogo dijakov, ki niso politično opredeljeni in ne pripadajo nobenemu klubu vsled česar niso glasovali, ker smatrajo, da bi volitve ne smele biti političnega značaja, zlasti za to re, ker bi fond za siromašne dijake ne smel biti politično nobarvan.

— **Umrla je v Horjulu** gospa Roza Urbančič, soproga nadučitelja Antona Urbančiča. Težko prizadetemu tovarišu naše iskreno sožalje!

— **Slovenski šolski Matici** je darovala gd. Fančič Novak, učiteljica pri Sv. Duhu 50 K, namesto venca na krsto prerano umrli svakinji, soprogi dr. Novaka, kr. sodnika v Celju. — Hvala! Jakob Dimnik, blagajnik.

— **Članarina in darila za učiteljski konvikt.** G. dr. Ljudevit Pivko, profesor

v Mariboru, potom Učiteljske gospodarske in kreditne zadruge v Celju 50 K kot del potnine povodom svojega predavanja pri Celjskem učiteljskem društvu. — Učiteljsko društvo za celjski okraj povodom smrti svoje drage tovarišice Erne Lilekove 280 K. — Mimi Grčar iz Telč 5 K; Tit Grčar 5 K, Klotilda Kunasz 5 K, Marija Bras 5 K, Svačko Stovišek 5 K, vsi iz Tržiča na Dolenjskem. Marija Jegličeva 5 K, Albert Debeljak 5 K, Alojzij Rabič 5 K, Janko Kokalj 5 K, vsi iz Koroške Bele. — Lea Rottova iz Jurkloštra pri Laškem 10 K. — M. Matko 10 K, A. Webca 10 K, A. Ivanetič 5 K, C. Kopitar 10 K, J. Lapajne 7 K, A. Adamič 10 K, I. Horvat 10 K, vsi iz Novega mesta. — Metliško učitelstvo in sicer: Barle Konrad 20 K, Bevk Anda 10 K, Gregorič Jozica 10 K, Rustja Eleonora 10 K, Rustja Vladko 10 K, Uršič Bertica 20 K, Vardjanova Ljubica 10 K, Zakrajšekova Marija 10 K, Zalar Joško 20 K, Zorn Marija 20 K, skupaj 140 K; ta vsota je bila izkazana že v zadnji številki. — Šolsko vodstvo Sv. Bolfenk na Kogu 8 K. Anton Drašček 4 K, Viktor Rupret 4 K, vsi iz Zaloga pri Ljubljani. — Današnji izkaz 417 K. — Hvala! Živili darovalci in nasledniki! — Jakob Dimnik, blagajnik.

Neodrešena domovina.

— **Na zborovanju delegatov učiteljskega društva v Trstu** dne 2. februarja je bilo sklenjeno, da vodstvo nove Zveze čimprej preskrbi potrebne knjige, revije i. dr. za centralno učiteljsko knjižnico, ki naj se ustanovi za slovensko učiteljsko v okupiranem ozemlju. — Dalje je bilo po dolgi in živahni debati sklenjeno, da pristopi Zveza kot članica k „Delavski zbornici“ (Camera del Lavoro), kjer so združene vse ostale stanovske organizacije. — Istotako je bil sprejet predlog, naj Zveza ukrene vse potrebno pri vladi, da se vzpostavi „Sežansko učiteljsko društvo“, da bode moglo učitelstvo tega okraja zopet delovati v svojem društvu nemoteno v prilog šoli in narodu.

— **Nov slovenski list.** Poleg „Edinosti“, „Goriške straže“, hrvatsk. „Pučkog Prijatelja“ in „Učiteljskega Lista“ je pričel v zasedenem ozemlju izhajati še peti slovenski list pod imenom „Delo“. Izšla v Trstu kot tednik ter je pisan v komunističnem duhu. Financira ga baje socijalno-demokratski „Lavoratore“, ureja ga pa Ivan Regent.

— **Ljudsko šolstvo na Primorskem.** Generalni civilni komisariat v Trstu je objavil statistiko, po kateri deluje v letošnjem šolskem letu v 16 šolskih okrajih na Primorskem, v številu Trst in Gorico 297 slovenskih šol s 620 učitelji in 40.365 učenci, 90 hrvatskih s 138 učitelji in 15.573 učenci, 12 nemških (v trbiškem okraju) s 25 učitelji in 1197 učenci in 259 italijanskih šol z 1263 učitelji in 67.998 učenci, skupaj 648 šol z 2046 učitelji in 125.133 učenci. Deloma zaradi pomanjkanja šolskih poslopij, v kolikor se tiče slovenskih in hrvatskih šol pa zlasti zaradi pomanjkanja učiteljev, ni bilo mogoče odpreti 38 projektiranih slovenskih in 12 hrvatskih šol. Samo v šolah, ki sedaj delujejo, je praznih 18 mest za slovenske in 38 mest za hrvatske učitelje. — K tej statistiki našega šolstva v Primorju pripominja tržaška „Edinost“: »Poročilo navaa pač število šolskih učencev in učiteljev v minulim letu, a to razdeljeno: toliko italijanskih, toliko hrvatskih, toliko slovenskih. Važen prispevek pa bi bil skupni števili italijanskih in jugoslovenskih (hrvatskih in slovenskih) šolskih otrok. Če seštejemo skupni števili jugoslovenskih in italijanskih šolskih otrok, dobimo številki: 57.842 (41.864+15.978) proti 57.266! Že v teh dveh številkah šolskih otrok obeh narodnosti se odraža dejstvo, da je večina prebivalstva na zasedenem ozemlju Primorske — jugoslovenske narodnosti. Ali, ti dve številki še ne izražate vse resnice. Kajti uvaževati je še okolnosti: koliko jugoslovenskih otrok je vsled vojnih dogodkov še izven dežele, in koliko naših otrok je moralo v italijanske šole, ker naših — ni bilo!! — Sporočilo civilnega generalnega komisariata navaa vzroke, zakaj da se toliko in toliko šol ni moglo odpreti, ter naglaša na podlagi podanih statističnih podatkov dejstvo, da je stanje ljudskega šolstva na zasedenem ozemlju sedaj boljše, nego je bilo pod Avstrijo. Glede jugoslovenskih šol navaa kot vzrok absolutno pomanjkanje učiteljev. Molči na o vzroku, ki je po velikem delu povzročil to pomanjkanje: da so namreč na eni strani mnoge učitelje odpravili kot »politično nezanesljive«, a na drugi strani, da je mnogo učiteljev svojevoljno zbežalo iz strahu pred tako usodo. Izvevor s pomanjkanjem učiteljskega ne velja. Temu nedostatku more šolska oblast hitro odpomoči, če le — hoče. Omogoči naj učiteljem povratek, zago-

tovivši jim mesta in možnost obstanka!! Oblasť naj se odloči za otvoritev dotičnih šol in naj razpiše učiteljska mesta! Učitelji bodo kmalu tu.»

—r Trgovska šola »Revoltella«. Na višji trgovski šoli »Revoltella« v Trstu, ki je bila svečano odprta 11. januarja t. l., so se začela redna predavanja že drugi dan nato. Šola je postala na podlagi posebnega dekreta generalnega civilnega komisarilata v Trstu enakopravna z vsemi višjimi zavodi v kraljestvu. Otvorili so tudi III. letnik s pravico doktorata. Število slušateljev znaša do danes 250; večina je Primorcev, dalje so trije z Reke, 14 Dalmatincev, 3 iz Jugoslovije, 2 Poljaka, 2 Čehoslovaka in 2 Albanca. Med slušatelji je tudi 18 ženskih.

—Šesti slov. list v zasedenem ozemlju. Dosedanji petim našim listom v zasedenem Primorju se je pridružil še šesti: »Zbornik svečnikov sv. Pavla«. Prva številka je izšla dne 10. t. m. v »Narodni tiskarni« v Gorici. List je glasilo hrvatske in slovenske duhovščine onostran premirne črte. Urednik mu je Ivan Rejec, župnik v Sv. Križu na Vipavskem.

—r Učiteljsko društvo za Trst in okolico je priredilo v nedeljo 14. t. m. izlet v Podrago na Vinavsko.

—r Zborovanje gorškega učiteljskega društva v Gorici. Zborovanje gorškega učiteljskega društva v Gorici dne 4. t. m. je bilo sijajno obiskano. Prišli so vsi, razen par nečastnih izjem, s katerimi pa napravi stanovska organizacija sama svoj obračun.

Predsednik Križman pozdravlja tovarišice in tovariše ter jih spodbuja k popolni oklenitvi okrajnega društva in nove Zveze vsega slovenskega in hrvatskega učiteljstva za Julijsko Benečijo. Z gvanljivimi besedami je počastil spomin blagopokojnega tovariša Rajera in položil šop zbranega besednega cvetja na prevozni grob učitelja Ferlatovi — uzorni družinski materi in tovariši — ter izrazil prizadevanje družinam iskreno sočutje vse stanovske organizacije vsled teh prebrskih udarcev neizprosne usode. — V nadaljnjih besedah je poudarjal, da žele tudi italijanski učitelji stopiti v stik z našim učiteljstvom za varstvo šole in stanovskih pravic ter priporočal, da se udeležijo učiteljske organizacije tudi v tem smislu. Izrazil je svoj dvom za takojšnji pristop gorškega učiteljstva k Delavski zbornici v Trstu, dokler se ne uveljavi pri njej vseh pravic narodnega šolstva in ne zagotovi onore v bojih za stanovske interese. Izvala se je živahna debata in končno se je izvolilo odsek Mermolja-Rojce-Urbaničič, ki naj ureja društvene zahteve v razširjanju stanovske organizacije z italijanskim učiteljstvom in Delavsko zbornico.

Društveni tajnik Rojce je bral zapisnike o zadnjem zborovanju in o Zvezinem delovanju v Trstu. Neštete resolucije so se sprejele pri teh zborovanjih, priobčene bodo v »Učiteljskem listu«, ki je izšel 1. marca in je glasilo učiteljske zveze v Julijski Benečiji. Umljivo, da se vse te resolucije pošlje na pristojno mesto in da bo potem učiteljski stanovski boj konsekvntno stremil za njih popolno udeležitev. Po nikaki ceni pa ne odneha učiteljstvo v tem svetem boju za narodno šolstvo v deželi, dokler ga ne dovede do iste višine, katero je doseglo v stari gnili in tiranski dvoimski državi. Za list in vse boje pa bo treba denarja in vsled tega mora naše učiteljstvo žrtvovati svojim organizacijam letno 60 lir poleg marljivega delovanja in požrtvovalnega delovanja. Kdor ima srce za stanovsko in narodno delo, napravi tudi v tem pogledu svojo dolžnost. Nikdo naj pa ne bo radi indolence ali drugih puhlih izgovorov izven organiziranih vrst, ker ni ga ne bo ščitila moč organizacije — pač pa se mu že danes napove stanovski in družabni boikot. »Kdor ni z menoj — je proti meni.« kliče danes naša stanovska organizacija. Parasitov nočemo v današnjih resnih dneh.

Predsednik Križman je spodbujal učiteljstvo, da se povsod obudi iz sedanjega mrtvila vsa naša narodna društva Julijske Benečije, da naša rodna gruda zopet vzcvete s plodnim delom za blago naše ljudstva.

Izvolilo se je stalnega časnikarskega poročevalca za »Učiteljski list« in po-prailnske liste, ki poleg društvenega tajnika seznanja našo javnost z učiteljskim delom in vstvarja v ljudskih srcih ljubezen do šole, ki je največja narodna dobrot-nica.

Učitelj Reja je temeljito poročal »O uporabi novih šolskih tiskovin«, katere se mora uvesti v vse naše šole. To do-vršeno poročilo z daljšimi debatami bo priobčil »Učiteljski list«. Učiteljstvo bo torej skrbelo za notranji ustroj naših šol in kdor rabi radi notranjega uradnega po-slovanja kateregakoli pojasnila, naj se

zglasí pri tovarišu Reja, ki je vedno pri-pravljen za potrebne informacije. Mesečni zapisniki krajnih učiteljskih konferenc in tedniki so še vedno v uporabi, ker zdatno pomnajujejo učne uspehe vsake šole. Uči-teljstvo je hvaležno za to skrbno poročilo svojemu vnetemu tovarišu, ki z vso mar-ljivostjo tvori močno zvezo naših šol z okrajnim šolskim svetom pri oskrbovanju najpotrebnejših učil in v gmotnem oziru.

Tajnik učiteljske Zveze Rodé iz Trsta je dal mnogo potrebnih pojasnil o »Učiteljskem listu« in o odseku za izdajo novih učnih knjig za ljudsko šolstvo. Kdor čuti v sebi željo in spretnost za sodelo-vanje pri izdaji ljudsko-šolskih beril, naj se takoj prikladi društvenemu odboru, ki bo v stalnem stiku s tozadevnim odse-kom pri Učiteljski Zvezi za Julijsko Bene-čijo v Trstu.

Pozno popoldne je predsednik zaklju-čil to živahno zborovanje našega učitelj-stva in zaklical še edenkrat vsemu stanu: »Vsi v stanovsko organizacijo! Vsi na plan, da bo delo našega učiteljstva in na-še šole popolnejše v srečo našega kultur-nega razvoja!«

—r Ureditev učiteljskih plač na okupiranem ozemlju. Tovariš M. nam piše z Goriškega, da je tamkajšnje učiteljstvo dobilo 1. marca t. l. nakazane plače po novih določilih, ki jih je pa sma-trati še vedno za nekaj provizorij. Opravi-lilna doklada je določena voditeljem v lirah al pari prejšnjemu znesku kron, istotako stanarina. Plača sama je 1. leto 3100 lir, 4. leto 2000 lir, 8. leto 3800 lir, 12. leto 4000 lir, 16. leto 4300 lir, 20. leto 4600 lir, 24. leto 4900 lir, 28. leto 5100 lir.

— Draginjska doklada za samce znaša letnih 780 lir, za poročene do 2 otrok 1200 lir, s 3 otroci 1800 lir, za vsakega nadaljnega otroka po 380 lir več. Služ-bena doba doslej še ni določena, enako ni še ničesar gotovega glede pokojnine. Učiteljstvo zasedenega ozemlja pričakuje tudi v tem oziru ugodne rešitve.

—r Izredna glavna skupščina družbe sv. Cirila in Metoda za Istro se vrši v nedeljo dne 28. marca t. l. v Hrpeljalu-Kozini pri Trstu. Glavni točki dnevnega reda sta: 1. Poročilo družbenega poobla-ščence dr. Fortunata Mikuletiča in 2. vo-litev novega odbora. Po dolgem večlet-nem presledku pričinja Ciril-Metodova družba za Istro znova svoje delovanje, ki mu želimo največjega uspeha!

—r Proti vsemu, kar je slovensko. Uršulinke so poučevale na Goriškem za-vodu deklice v nižjih razredih v sloven-skem jeziku. Ko je za to zaznala politična oblast, je prepovedala poučevanje in za-jedno naznamila šolskim sestram, da bo dala zapreti zavod, če se ponovi kaj takega.

—r Težka nezgoda. Ivan Žnidaršič, učitelj iz Kanala, je skušal v Podbrdu skočiti na premikajoči se vlak. Pri tem mu je najbrže spodrsnilo in je padel pod vlak, ki mu je odtrgal levo roko in pri-zadejal več težkih poškodb na glavi. Vrhutega je izgubil še eno oko. Ne-srečni učitelj je obležal nezavesten na tleh. Prepeljali so ga takoj v bolnišnico v Trstu, vendar pa je malo upanja, da bi okrevail.

Književnost in umetnost.

Vse pod tem zaglavjem navedeno knjige, muzikalije, tiskovine itd. prodaja in sprejema zanje naročnino knjigarna »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6.

Marko Senjan — slovenski Robin-son. Te dni je izšla v Učiteljski tiskarni 160 strani broječa knjiga gorenjega na-slova, katero je priredil po angleškem iz-virniku tov. Jan Baukart. Priporočamo tovarišem, da napotijo knjigo z obilnim naročevanjem med slovensko mladino, kateri je v prvi vrsti namenjena.

Simon Jenko, Pesmi. Uredil dr. Joža Glonar. V Ljubljani 1920. Založila Tiskovna zadruga v Ljubljani. Strani 124. Cena broš. K 10, vezan. K 15.

V okusni opremi je pravkar izdala Tiskovna zadruga izbor pesmi Simona Jenka. Pesmi je uredil dr. Joža Glonar kronološko z ozirom na njihovo speni-tev. Za pozneje obljublja ista založba iz-dajo vseh Jenkovih del v znani zbirki Slovenski pisatelji. Jenkove pesmi se na-ročajo pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Sodna ulica 6.

»Zdravje.« Izšla je prva številka slo-venskega mesečnika društva za narodno zdravje z zelo dobro in poučno vsebino. V člankih se razpravlja važna aktualna zdravstvena vprašanja. Vsebinske je na-slednja: Dr. M. Jovanovič-Batut: »Iz robstva ikad — iz groba nikad!«. »Poma i predojnica!«; dr. D. Popovič: »Zločin!«; dr. B.: »Slabotna deca in lastna hrana!«. Sestava. Življenje in potrebe telesa. Mno-žitev. — Zdrav začetek. Matl. — Nego-vanje dece. Šola. — Druga priprava za življenje. Delo in poklic. — Delavsko

zdravje. Boj proti nalezljivim boleznim. — Boj proti jetiki in spolnim boleznim. Boj proti pijanstvu in tobaku. Negovanje bolnikov. — Prva pomoč. Skrb občine in države za zdravje. Raznoterosti. Vero-vanje. — Prorokovanje. — Zdravljenje. Zdravje in bolezen v pripovedki. Izreki in pregovori o zdravju. Naročnina znaša celoletno 24 K. Naročnina se pošilja za slovensko izdanje: administraciji »Zdrav-je«, Zdravstveni odsek, Ljubljana.

ZA REZERVNI SKLAD ZAVEZE.

Prostovoljni organizacijski davek.

(Sklap upravnega odbora Zaveze z dne 27. decembra 1918.)

XLVII. izkaz.

Po 80 K: Godec Anton — Limbuš pri Mar-lboru. Po 20 K: Marija Godčeva, Vodenik Šim. in Matilda Vodenikova — Limbuš; Vuga Ivan — Ljubljana; Julija Lušička in Vida Božičeva — Suhor pri Metliki; Purkhard Josip — Labod v Korotanu. Po 15 K: Jurčec I. — Leskovec pri Krškem. Po 12 K: Josipina Smoletova — Sv. Gora, p. Vače pri Liti. Po 10 K: Marija Ridi-Bavdkova, Angela Bavdkova in Berta Šilovina-čeva — Leskovec pri Krškem; Stritar Jos., Po-gačnik Fr., Tilka Leckerjeva in Marica Lavra-čeva — Št. Vid pri Grobelnem; Mihelič Viktor, Pahor Ovidon, Evlalija Dimnikova in Marija Ja-nežičeva — D. M. v Polju. Po 5 K: Gregorič Makso — Podbilca, p. Selce nad Škofjo Loko. — Današnji izkaz 352 K. Prej izkazanih: 18.522 K. Skupaj 18.874 K.

Ivan Petrič,

Ljubljana, VII., Gasliška cesta 172.

Opomba: Na poziv odbora Slomškove Zveze v »Slovincu« glede našega rezervnega sklada sem od Zaveze pooblaščen izjaviti, da takoj vrnem dotičniku prav toliko kron, kolikor jih je poslal sam prostovoljno, oziroma jih je iz-ročil meni za rezervni sklad po kom drugem, ne da bi vedel, da je prostovoljni dar na-menjen rezervnemu skladu Zaveze. Kdor to-rej hoče svoj prispevek nazaj, naj to naznaní na moj naslov. Dobl ga takoj!

Listnica uredništva.

R. G. Zagreb: Priobčimo v prihod-nji številki.

»V pokoj!«: Od leta 1890. dalje. V članku »Naši novi prejemki« v zadnji »Tovariševi« številki najdete natančno pojasnilo.

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Fran Marolt.

Last in založba »Zaveze jugoslovanskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Naši himni:

1. Lepa naša domovina.
2. Bože pravde.

Dvoglasno s spremljevanjem har-monija za šolsko mladino priredil Fran Marolt. Cena 1 krona. Naro-čila sprejema le Učiteljska tiskarna

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodnosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica »Učitelj-skega konvikta« v Ljubljani

registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 29. febr. 1920 K 48.829-75.

Hranilne vloge obrestuje od 1. aprila 1920

po 3 %.

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/26. do 1/26. ure popoldne.

Na dopise brez vposlanih znamk za 1 K se ne odgovarja.

Spominjajte se rezervnega sklada »Zaveze«!

Knjigarna »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani

Frančiškanska ulica 6.

se priporoča za nabavo vsakovrstnih znanstvenih in lepo-slovnih knjig, mladinskih spisov in šolskih potrebščin.

Dokler traja zaloga priporočamo osobito sledeče knjige: po zniž njih cenah:

Dr. Osvald: Srednješolska vzgoja po K 6.—
G. Majcen: Metodika zemljepisnega pouka » 3.—
Ant. Rudež: »Gluhonemi«. Zgodovina in sedanja me-toda njih vzgojeslovja » 5.—

Nadalje:

Slike regenta Aleksandra, lepo izvršene, vel. 50×68 cm . . . 20.—
Črnilo za šole in urade v steklenicah po 1 liter » 14.—
» » » » v manjših steklenicah » 5-70
Rdečilo » » » » v malih steklenicah » 2-50

Doprni kip v naravni velikosti

blagovestnika Jugoslovanske Matice

SIMONA JENKA

po originalu prof. ALOJZIJA REPIČA

prodaja komad po 100 K

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

Frančiškanska ulica št. 6.

Važno za vsa narodna kulturna društva.